La Escena Catalana

Número 271

Una pesseta

Número extraordinari dedicat a

La seva vida
—
La seva obra

(Fotog. Amadeo)

IGNASI IGLÉSIES

La Escena Catalana
A
IGNASI IGLÉSIES

No seu al volt de la febrosa taula
creador de rialles i sanglots;
ara és orfe de mel i de paraula
però encara més viu al cor de tots.

De dins la roba que el cos fred amaga
surt la mà blanca que empunyà la falç:
quatre flames de foc que no s'apaga
li fan llum pel camí dels immortals.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

IGNASI IGLÉSIES

DADES BIOGRÀFIQUES

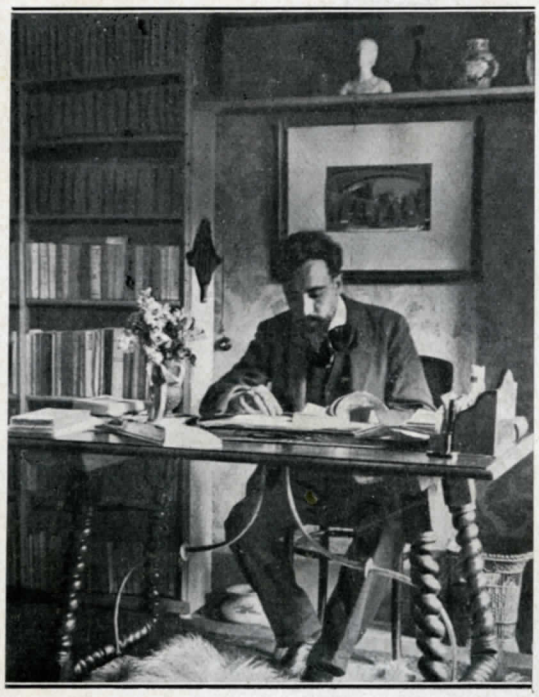

La seva obra

L'Ignasi Iglésies va néixer a Sant Andreu de Palomar, l'any 1871. Per tant ha mort als 57 anys. El seu pare era primer encarregat del dipòsit de màquines de l'estació del Nord, de Lleyda. Es per això que cursà el batxillerat a l'Institut l'aquella ciutat. Aviat, però, renuncià als estudis i es féu una cultura pels seus propis mitjans. D'adolescent començà a escriure. Les seves primeres obres teatrals daten d'abans de complir, el poeta, els vint-i-cinc anys. Són aquestes: «L'escorçó», «Els conscients» «L'Argolla» i «Fructidor». Serviren aquestes produccions per revelar el seu geni dramàtic, i en «Fructidor», especialment, hom veié un intent d'aportació al teatre català de l'individualisme d'Ibsen. Després, amb «Focfollet», i especialment amb «La resclosa», combaté la moral tradicional i féu triomfar en l'escena les passions humanes. Aviat els joves consideraren l'Iglésies com a capdavanter de l'escola naturalista-individualista. Aleshores, del 1895 al 1900 era de la colla de «L'Avenç» i donà a la impremta el seu primer i únic llibre de poesies, que duu per nom «Ofrenes», moltes de les quals ja havien estat públicades a les revistes «L'Avenç» i «Catalònia».

Els crítics el discutien força, sense decidir-se a acceptar la seva ideologia i el seu realisme, fins aleshores desconegut en el teatre català, si bé no li negaven mai els elogis pel seu art i per la seva mestria com a dramaturg. «La mare eterna», i «El cor del poble», el reconciliaren amb els crítics, fins que amb «Els vells», una de les obres mestres del nostre teatre, aconseguí un dels més sorollosos triomfs i deixà convençuts els més exigents. Un altre dels seus drames socials de gran empenta és «Les garces». En aquests dos darrers drames, l'Iglésies planteja no, com abans, conflictes individuals, sinó drames socials, avançant-se així al que més tard intentaren realitzar a França, Juli Romains i Carles Vildra, amb la seva teoria de l'art «unanimista». Entre «Els vells» i «Les garces», estrenà una comèdia de costums, «Girassol»,i diferents assaigs en un acte, entre els quals sobresurt «Joventut», magnífic quadro, que no és altra cosa que el primer acte del drama en tres actes «Els primers freds».

«Els vells» i «Les garces», traduïdes a l'espanyol, han estat representades triomfalment a Madrid i a l'Amèrica del Sud per l'Enric Borràs. També s'han representat a París. La primera traduïda per Pere Rameil i Frederic Gaisset, ho fou al teatre «L'Oeuvre», el 8 de desembre de 1908, i la segona, traduïda per Jordi Billotte, al «Nouveau Théatre d'Art», el 20 de març de 1911. El teatre social de l'Iglésies ha assolit amb aquestes dues obres el seu màxim esplendor. Un nou assaig: «En Joan dels Miracles», no obtingué l'èxit de les dues obres esmentades. «La barca nova», estrenada el maig de 1907, mantingué el crèdit de l'autor, però la seva obra, també de caràcter social, «L'home de palla», no fou tan afortunada. En canvi, amb els quadros de costums i amb les comèdies, per l'estil de «L'alegria del sol» (un acte) i «La noia maca» (tres actes), estrenada el 1910, obtingué nous èxits. «Foc nou», s'aparta de l'ambient popular, i fou un dels altres èxits sorollosos de l'Iglésies. Fou traduïda a l'espanyol per Eduard Marquina, amb el títol de «Vida nueva», i la crítica de madrid l'elogià sense reserves.

L'Ignasi Iglésies, en l'any 1902

Un altre aspecte del seu teatre són els seus poemes dramàtics com «Flors de cingle» i la tragèdia «Els emigrants», també en tres actes. Aquesta darrera fou representada a Terrassa el 24 de juny de 1916, i l'Iglésies s'encarregà de la interpretació del paper principal. Seguiren un nou drama de caràcter psicològic. «L'encís de la glòria» i diverses comèdies de costums populars i d'aires satírics: «La senyora Marieta», «La nostra parla» i «La fallera de l'amor», aquesta darrera estrenada l'any 1921. Té també «La baldufa d'or», poema dramàtic en vers, de teatre d'infants, en el qual el mestre Balcells ha posat illustracions musicals. Aquesta obra no representada encara per dificultats d'empresa. Darrerament estrenà «La llar apagada», creació de l'Enric Borràs, el qual l'ha representat també en espanyol a la nostra ciutat.

Després de Pitarra i Guimerà, ha estat dels primers dramaturgs catalans. La seva popularitat l'arrossegà un temps a la política. Va ésser elegit per sufragi popular conseller municipal de Barcelona, càrrec que exercí amb gran competència. Com a orador polític es distingí per la claredat i la fogositat. A més de les esmentades, cal assenyalar les obres següents: «Lladres», «La reina del cor», «La formiga», «Flor tardana», «La festa dels ocells», «La colla d'En Pep Mata», «Cendres d'amor, «Cor endins», totes en un acte. «La mare eterna» fou traduïda a l'espanyol per Josep Jerique i Rafel Roca; Francesc Jurado de la Parra, traduí «Els vells» i «Joventut»; la de «Les garces» és deguda a Antoni Palomero. A l'italià Carles Borelli traduí «Lladres», i Lluís Motta, «La mare eterna».

Tenia també escrita—però no estrenada, per escrúpuls puríssims,—una farsa en 3 actes que nomenava «Joan Barra».

Feia pocs dies que havia promès a l'empresa del teatre Català Romea una obra per abans de Reis, ja que—segons deia ell—la seva illusió d'ara és veure estrenar una obra per la Maria Vila i en Pius Daví.

Aiximateix havia d'entregar una altra obra a l'empresa del Teatre Novetats.

L'homenatge

L'illustre dramaturg, havia estat objecte de nombrosos i fèrvids homenatges. Potser no hi ha població una mica important a Catalunya on no s'hagi celebrat un acte d'admiració a l'autor d'«Els vells» i de «Les garces».

Però, tots aquests homenatges culminaren en el que tingué lloc, a Barcelona, el mes de febrer de l'any passat.

Diversos actes a honor de l'Iglesies, i entre ells un banquet amb discursos fraternals i admiratius i amb les adhesions de tot Catalunya i una funció a Novetats, en la qual es van representar «La senyora Marieta» i «La llar apagada», la seva darrera estrena.

El teatre de Novetats, en la funció d'homenatge a l'Iglesies, estava atapeït d'un públic divers pertanyent a tots els estaments: rellevants personalitats catalanes, intellectuals, artistes, burgesia i poble.

En caure el teló al final del segon acte de «La senyora Marieta», va esclatar una ovació imponent, inacabable. L'Iglesies es va presentar en l'escena, i tot el públic a peu dret, va tributar-li una de les ovacions més franques, més entusiastes, més fervoroses que mai no havíem sentit al teatre. Entre els càlids aplaudiments, el teló es va aixecar moltes vegades... I els ulls de l'Iglesies s'humitejaren del rou de l'agraïment.

Al final de «La llar apagada», les ovacions entusiàstiques i a peu dret dedicades a l'Iglésies es renovaren: l'autor de «La mare eterna» va parlar al públic amb paraules d'emoció i d'agraïment, i demanà al nostre poble que no oblidés mai els seus homes re-

L'Ignasi Iglésies, en l'any 1903

presentatius i respectés sempre el guiatge espiritual dels vells, sense renunciar, però, a l'empenta natural i renovadora de la joventut.

La seva mort

L'Ignasi Iglesies, va entregar son ànima a Déu, el dia 9 d'octubre, en son estatge del Passeig de Sant Joan, casa marcada amb el número 60, principal.

Son enterrament fou una veritable manifestació de dol.

La premsa diària ha palesat prou el sentiment que el poble ha sofert per la mort del seu poeta.

DADES CRONOLÒGIQUES

ESTRENES DE LES OBRES D'IGNASI IGLÉSIES I LLURS INTÈRPRETS

1886.—A Lleyda, on residia l'Iglésies, i en un local anomenat «El celleret» estrená, quan tot just comptava quinze anys, el drama en tres actes «*La Força de l'orgull*», interpretat per una companyia d'aficionats, joveníssims, que dirigia ell mateix.

1890.—En el Teatre Tacón, de Sant Andreu, l'Adela Antiga i l'Emili Graells, estrenaren el quasi diàleg «*El remordiment*».

1890.—El monòleg «*L'ocellaire*», s'estrenà en el mateix Teatre Tacón, per en Joan Perelló i Ortega.

1891.—Setembre, 23.—En Maties Martí estrena a l'Ateneu Obrer de Sant Andreu el monòleg «*L'esclau del vici*».

1892.—El diàleg «*Sortint de l'ou*», és estrenat en el Casino de Sant Andreu, per la Roseta Grau i el nen Pau Sirvent.

1892-93.—Actuant en el Casino de Sant Andreu l'Agrupació dramàtica «L'Avançada» que dirigia l'Ignasi Iglésies i de la que en formaven part, entre altres, en Joaquim Viñas, en Miquel Sirvent, l'Antoni Cussó i l'Andreu Guixer, després notabilíssims actors del teatre català, l'illustre autor dóna a conèixer sos primers fruits. Entre les obres estrenades allí, s'hi compten, en aquesta època: el vigorós drama, en quatre actes, «*Els conscients*», que interpretaren la Dolors Goula, en Joaquim Viñas i l'Antoni Cussó; «*Els primers freds*», (estrenat molts anys després en el Tívoli); la comèdia en un acte «*Toc d'oració*», en el repartiment de la qual hi figuraven la Dolors Goula, la Cardalda, en Miquel Sirvent, l'Andreu Sirvent, en Salvador Canta i el nen Pau Sirvent; el 12 de març de 1893, s'estrenà l'idilli en un acte «*Els extrems de la vida*», interpretat per Miquel i Pau Sirvent; el 24 de juny, la sarsuela en dos actes, amb música del mestre Miquel Moncalp «*La nit de Sant Joan*»; i més tard el monòleg «*La Barca del mal temps*», que interpretava en Joaquim Viñas.

1893.—La companyia que dirigia el primer actor Emili Arolas, de la que en formava part la primera actriu Antoni Joaní estrenà en el desaparegut Teatre Calvo-Vico (més tard Gran-Via) el drama en 3 actes «*L'angel de fanc*».

1893.—Desembre, 9. — En el mateix Teatre Gran-Via, la companyia Tutau-Mena, estrena el drama tràgic, en 3 actes, «*L'escorçó*», prenent-hi part les senyores Antònia Verdier i Dolors Muntal i els senyors Antoni Tutau, Joaquim Montero, Lluís Llibre, Antoni Serraclara, Joan Oliva.

1894.—Gener, 25.—El sainet en un acte «*La cançó nova*», fou estrenat en el Teatre Gran-Via per la companyia Tutau-Mena, i interpretada per Joan Oliva, Lluís Llibre, Antoni Serraclara i nen Oliva i altres.

1894.—Abril, 7.—«*L'argolla*», drama en quatre actes, és estrenat en el dit Teatre Gran-Via, per la Carlota de Mena i l'Antoni Tutau.

1897.—Novembre, 20.—S'estrena al «Casino Andrecense» el drama en tres actes «*Fructidor*», representat per primera vegada a Barcelona, en 1905, en el Teatre de «Les Arts», interpretant-lo la Maria Penadés, la Concepció Pallardó, en Jaume Borràs, en Josep Nieto, en Pere Cabré, en Ferran Vàzquez i en Manuel Cosmo.

1898.—Maig, 29.—Es estrenat en el Teatre Català Romea, el diàleg «*Els invencibles*», per la Concepció Llorente i l'Antoni Piera.

1899.—Març, 7.—En el Teatre Català Romea, la Carlota de Mena, la Concepció Palà, l'Adela Clemente, la Maria Morera, l'Enric Borràs, l'Enric Giménez, en Vicens Barceló, i el nen Guilemany estrenen el drama en 3 actes «*Foc follet*».

1899.—Agost, 25.—La companyia d'aficionats que com hem dit dirigia el propi Iglesias estrena en el Teatre «El Retiro» de Sitges, el drama en un acte «*Lladres!...*» en el repartiment del qual hi figuraven la Dolors Mas, en Joaquim Viñas, en Miquel Sirvent, en Víctor Baldirà, l'Agustí Gambús, en Joan Quintana i en Salvador Canta.

El 18 d'octubre fou estrenada aquesta obra en el Teatre Principal, corrent la interpretació a càrrec de l'Antònia Jeaní, en Joaquim Viñas, en Jaume Borràs, en Manuel Cosmo, en Vicens Barceló, en Ferran Vàzquez i en Salvador Carrera.

L'ENTERRAMENT DEL GRAN POETA

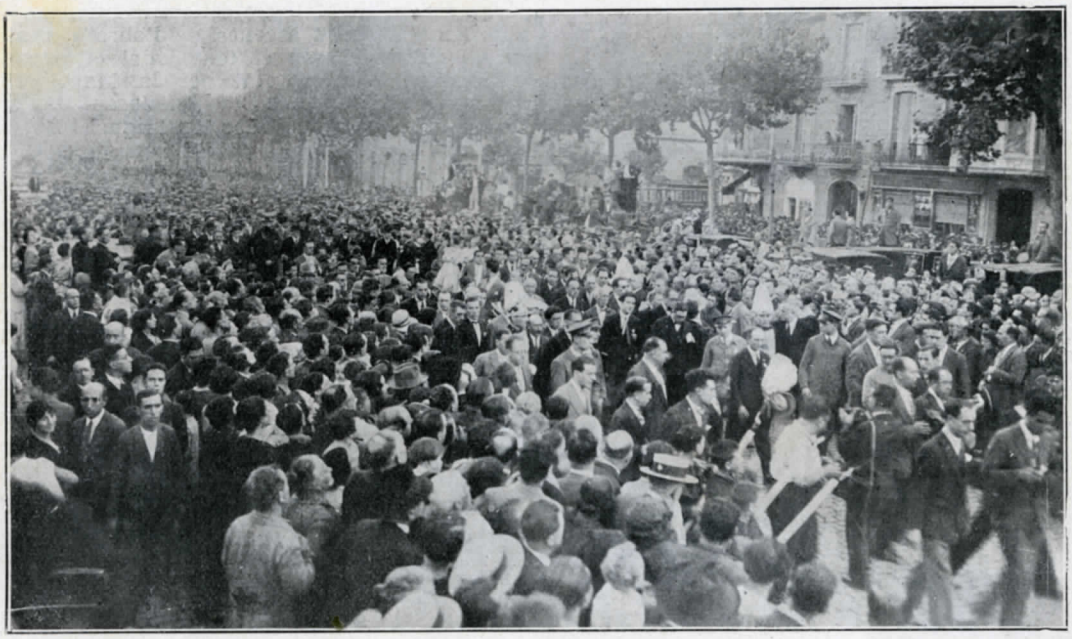

L'enterrament al passar per el Passeig de Sant Joan, sortint de la casa mortuòria

Despedida del dol, al carrer de les Corts

1899.—Novembre, 14.—Dirigida per en Manuel Salvat s'estrena en el Teatre Principal la Comèdia en 3 actes «*L'alosa*», per les senyores Angelina Caparó i Carme Parreño i els senyors Joaquim Viñas, Manuel Salvat i Vicens Barceló.

1899.—Novembre, 17.—El drama en 3 actos «*La resclosa*», és estrenat en el Teatre Català Romea, essent sos intèrprets les Sres. Dolors Delhom i Anna Munner, i els Srs. Enric Borràs, Enric Guitart, Jaume Virgili i E. Fernàndez.

1900.—A Sitges, i en Teatre del «Prado Suborense» l'Agrupació L'Avançada de Sant Andreu estrena com a prova d'estudi el drama en 3 actes «*La mare eterna*», interpretat per la Susagna Molgosa, en Guixer, en Baldirà, en Cussó, en Sirvent, en Quintana i en Gambús, i dirigida per son propi autor.

Més tard: el 22 de novembre del mateix any, és representada aquesta obra per primera vegada a Barcelona, en el Teatre Novetats, on hi actuava la companyia que dirigia l'Enric Borràs. Secundaren a en Borràs en la interpretació d'aquesta obra, la Dolors Delhom, l'Enric Guitart, en Vicens Daroqui, l'Enric Vinyals i en Joaquim Viñas.

En l'any 1916 l'Iglésies cregué convenient modificar algunes escenes de l'obra i s'estrenà la refundició en el teatre del «Centre de Dependents», interpretat per la Maria Vila, en Ramon Tor, l'Enric Bové, en Josep M.ª Camprodon, en Joaquim Viñas, en Miquel Sirvent i en Quintana.

1901.—Febrer, 17.—En el «Teatre Líric Català» instal·lat en el del Tívoli, s'estrena amb música del mestre Enric Morera, la comèdia lírica en un acte «*La reina del cor*», interpretada per les senyores Carme Bertran i Assumpció Costa i els senyors Llorenç Parés, Miquel Sirvent, Andreu Guixer, Joaquim Viñas, Secundí Gil, Pere Arnau, Josep Ribella, Josep Bataller i Enric Pujol, essent-ne dirigida per l'Ignasi Iglésies. Aquesta obra també havia estat estrenada a Sitges el dia 25 d'agost de 1889.

Banquet amb què obsequià a l'Iglésies l'Empresa propietària del Teatre Català Romea, amb motiu de l'estrena d'«Els Vells»

Srs. Josep Grau, D. Corominas, Joaquim Viñas, Josep Grau (fill), Alfons Marxuach, Ignasi Iglésies, Vicens Daroqui, Josep Morató, Salvador Ortiz, Modest Santolària, Josep Bals, Iscle Soler, Jaume Capdevila, Ermengol Goula, C. Rodríguez, Joan Domènech, Jaume Capella, Enric Borràs i Casimir Ros

L'HOMENATGE A IGNASI IGLÉSIES, en 1927

L'Iglésies, dirigint la paraula al públic congregat en el Parc de Barcelona

La Presidència: Joaquim Cabot, Maurici Vilomara, Apeles Mestres, Ignasi Iglésies, Enric Borràs, Enric Morera, Santiago Rusiñol i Ramon Casas

1901.—Gener, 12.—En el Teatre Tívoli, i en la temporada del Líric Català, s'estrena la sarsuela en un acte «*Les Caramelles*», amb música del mestre Enric Morera. Són sos intèrprets: Assumpció Paricio, Claudi Rigol, Joaquim Viñas, Miquel Sirvent, Andreu Guixer, Espinosa i Bergadà.

1901.—Març, 2.—La Dolors Delhom i l'Enric Borràs estrenen en el Teatre Tívoli, el drama en 3 actes «*Els primers freds*».

A més, prengueren part en la representació Carlota de Mena, Enric Guitart, Ferran Bozzo, Carles Delhom, Jaume Borràs i Vicens Daroqui.

1901.—Octubre, 6.—Es representa com a prova d'estudi en el «Teatre Apolo», de Vilanova i Geltrú, el drama en 3 actes «*El cor del poble*», dirigit per l'Iglesies, i interpretat per la Dolors Muntal, en Joaquim Viñas, en Baldirà, en Salvà, en Sirvent i en Quintana.

El 20 de gener de 1902 és estrenat a Barcelona i en el Teatre Català Romea, per la companyia dirigida per l'Enric Borràs. Prenen part a l'obra a més d'en Borràs, l'Anna Munner, en Victorià Oliver, en Jaume Virgili, l'Iscle Soler i l'Antoni Manso.

1903.—Febrer, 6.—Amb un èxit poques vegades vist s'estrenà en el Teatre Català Romea el drama en 3 actes «*Els Vells*», interpretant el protagonista l'Enric Borràs, secundat per les senyores Anna Munner, Maria Morera, Dolors Delhom i els senyors Iscle Soler, Joan Domenech, Jaume Capdevila, Jaume Martí, C. Rodríguez de la Vega, Francesc Bals, Modest Santolatia, Vicens Daroqui, Jaume Virgili, Agustí Antiga, Alfons Marxuach i Casimir Ros.

1903.—Abril, 6.—En la funció de benefici de l'Enric Borràs, és estrenat en el Teatre Romea, el quadro de costums, en un acte «*Flor tardana*». Secundaren a en Borràs, les senyores Morera, Monner, Delhom, Baró (a), Forest i Jarque i senyors Capdevila, Domènech, Ros, Antiga, Viñas, Marxuach, Daroqui i Rodríguez.

1903.—Abril, 14.—«*La reina del cor*», convertida en sainet en un acte, és estrenada en el Teatre Romea per la Dolors Delhom, l'Anna Munner, l'Enric Borràs, en Jaume Capdevila, en Joan Domenech, en Joaquim Viñas, en Jaume Virgili, en Vicens Daroqui, en Rodríguez, l'Antiga i en Ros.

1904.—Març, 26.—En el Teatre de «Les Arts» s'estrenà el monòleg «*La formiga*», interpretat per la nena Maria Guitart.

1904.—Abril, 18.—La Dolors Delhom i l'Enric Borràs, secundats per la Maria Morera, nena Adela Santolaria, en Joaquim Viñas, en Ramon Gatuelles, l'Iscle Soler i el nen Borràs estrenen en el Teatre Català Romea el drama en tres actes «*Via crucis*».

1904.—Novembre, 8.—S'estrena a Romea el drama en un acte «*Joventut*», a càrrec de les senyores Carme Jarque, Maria Morera i senyors Miquel Rojas, August Barbosa, Joaquim Viñas, Vicens Daroqui i Enric Vinyals.

1905.—Gener, 28. — En el Teatre de «Les Arts» s'estrena el quadro de costums en un acte «*La festa dels ocells*», interpretat per les senyores Concepció Pallardó, Ramona Sauri i senyors Jaume Borràs, Josep Nieto, Pere Cabré, Avelí Gàlceran, Ricard Rodó, Ferran Vàzquez i N. Bosch.

1906.—Abril, 14.—Dirigida per en Jaume Capdevila, s'estrena al Teatre Català Romea, la comèdia en tres actes «*Girassol*», interpretantla, a més d'en Capdevila, la Carme Jarque, l'Adela Clemente, l'August Barbosa, en Vicens Daroqui, en Joaquim Viñas i en Miquel Sirvent.

El 20 de maig de 1915 fou refosa i a l'«Auditorium» va representar-se per primera vegada en la sèptima sessió del «Cicle Històric de la Comèdia Catalana», que organitzà la revista «El Teatre Català», essent interpretada per la Ramona Mestres, la Dolors Pla, en Joaquim Viñas, en Joaquim Parreño, en Josep Claramunt, en Miquel Sirvent i en Ramon Tor, corrent la direcció a càrrec de l'autor.

1906.—Novembre, 25.—Essent primer actor del Teatre Català en Jaume Borràs, estrena junt amb l'Adela Clemente, la Carme Jarque, l'Antònia Baró, la Montserrat Faura, la Pilar Forest, en Joaquim Viñas, l'August Barbosa, en Vicens Daroqui, en Modest Santolària, l'Agustí Morató, en Jaume Capdevila, en Miquel Sirvent, l'Enric Vinyals, l'Agustí Antiga, en Ferran Capdevila, en Jaume Capdevila (fill) i l'Aragonès, el drama en 3 actes «*Les garces*».

1907.—Maig, 1.—«*La barca nova*», drama en 3 actes, és estrenat en el Teatre Català Romea, per les senyores Carme Jarque, Margarida Xirgu, Adela Clemente, Antònia Baró i Montserat Faura, i els senyors Joaquim Viñas, Carles Capdevila, August Barbosa, Vicens Daroqui, Joan Domenech, Joan Vehil, Miquel Sirvent, Ferran Capdevila, Modest Santolària, Jaume Martí, Agustí Antiga, Jaume Capdevila (fill) i Rafel Moreno.

1907.—Maig, 16.—El quadro dramàtic en un acte «*Cor endins*», s'estrenà en el teatre del «Círcol de Propietaris», de Gràcia, en la primera sessió d'art modern que organitzà l'«Agrupació Conreu» i a càrrec del «Teatre Intim» que dirigia l'Adrià Gual, figurant en son repartiment les senyores Trinitat Guitart, Concepció Galceran, Isabel Cardalda, Carme Gómez, Antònia Moragas i els senyors Enric Giménez, Joan Muns, Alexandre Nolla, Aureli Campmany i Ernest Vilaregut.

1908.—Abril, 18.—Dirigida per son autor s'estrena en el Teatre Català Romea, el drama en 3 actes «*En Joan dels miracles*», per les senyores Adela Clemente, Margarida Xirgu, Antònia Vallbé i els senyors Joaquim Viñas, Joan Vehil, Miquel Sirvent, Vicens Daroqui, Avelí Galveràn, Ramon Tor i Agustí Antiga.

1908.—Abril, 23.—La Margarida Xirgu, acompanyada d'en Vicens Daroqui, en Joaquim Viñas, en Miquel Sirvent i en Ramon Tor, estrena en el Teatre Català Romea l'idili en un acte «*L'alegria del sol*».

Les grans figures del teatre de l' Iglésies

Margarida Xirgu, en "Carme", de LA BARCA NOVA

1909.—Febrer, 6.—La «Nova Empresa de Teatre Català» que actuava en el Teatre Novetats, estrenà la comèdia en 3 actes «*Foc nou*», corrent l'execució a càrrec de l'Elvira Fremont, l'Antònia Verdier, la Soletat Masriera, la Joana Tresols, la Josefina Santolària, la Susagna Molgosa, en Ferran Vilallonga, en Joan Vehil, l'August Barbosa, en Miquel Sirvent i l'Agustí Antiga. L'obra fou dirigida per l'Adrià Gual.

1909.—En el Teatre Romea i en la funció a benefici de l'Enric Borràs, s'estrena el quadro dramàtic en un acte «*Cendres d'amor*», interpretat pel beneficiat, la Maria Morera i l'Enric Guitart.

1909.—L'Elvira Fremont, la Joana Tresols, l'August Barbosa, en Joaquim Viñas, en Ferran Vilallonga, en Lluís Puiggarí, en Miquel Sirvent i en Joan Vehil, estrenen en el Teatre Novetats, el drama en 3 actes «*La Comedianta*».

1910.—Novembre, 10.—Dirigida i interpretada per en Carles Capdevila s'estrena en el Teatre Català Romea, la comèdia en 3 actes «*La noia maca*», que interpreten les senyores Emília Baró, Elvira Fremont, i Marta Cazorla i els senyors Lluís Puiggarí, Domènec Aymerich, August Barbosa i Joan Santacana.

1911.—Setembre, 3.—En funció inaugural del Teatre de la Naturalesa a Catalunya, fou estrenada en el bosc de *can Terrés*, del terme de la Garriga, cedit per son propietari en Carles de Rosselló, el poema en 3 actes i en vers, amb chorals i cançons del mestre Cassià Casademont «*Flors de cingle*», interpretat per Maria Morera, Maria Penadés, Ramona Mestres, Empar Ferràndiz, Soletat Masriera, Dolors Ricart, Pere Codina, Jaume Borràs i Joaquim Viñas. L'Endreça fou recitada per l'Enric Borràs qui vingué a Barcelona per pendre part en l'obra de l'Iglesies. Aquest aconteixement fou iniciat per en Joan Nualart.

1912.—Novembre, 15.—En la temporada que féu el «Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans», en el «Gran Teatro Español», s'estrenà, a càrrec de les senyores Dolors Pla, Elvira Fremont i Emília Baró, i els senyors Joaquim Viñas, Rafel Bardem, Carles Capdevila i Avelí Galceran, el drama en 2 actes «*L'home de palla*».

1916.—Juny, 24.—En el Teatre Principal de Terrassa, s'estrena el drama en 3 actes «*Els emigrants*», interpretant el protagonista l'Ignasi Iglesias, secundat per les senyores Dolors Puchol, Maria Vila, Ramona Mestres, Antònia Baró, M. Farnès, Antònia Riera, M. Sanllehy i els senyors Joaquim Viñas, Miquel Sirvent, Avelí Galceràn, Enric Bové, Manuel Ballart, Andreu Guixer, Antoni Casanovas, Joan Santacana, Josep M. Camprodon, Josep M. Vila, Muñoz, Quintana, Rovira, Cortés, Palou, Casas i Miró.

1916—Desembre, 16.—En el Teatre del «Centre de Dependents» la Maria Vila, la Ramona Mestres i l'Antònia Riera, estrenen la glosa en un acte «*Les flors de maig*».

En el Salonet del "Sindicat d'Autors". L'Ignasi Iglésies, acompanyat dels Srs. Germans Coromines, Josep Morató, Antoni Muntañola, Pompeo Gener, Conrad Roure, Salvador Bonavía, Manuel Folch i Torres, Josep Ponsas, Angel Guimerà, Josep Roca i Roca, Ignasi Iglésies, E. Martí Gil, Enrric Borràs, Pompeu Creuet, Alexandre Plana i altres.

Les grans figures del teatre de l'Iglésies

Enric Borràs, en "Joan", de ELS VELLS

(Fot. Areñas)

1918.—Essent primer actor del Teatre Romea l'Enric Giménez, s'estrena el drama en 3 actes «*L'encís de la glòria*». Secundaren a en Giménez les senyores Mercè Nicolau i Teresa Arquer i els senyor Joaquim Viñas, Josep Bruguera, Joan Munt, Rosés, Lluís Mir, Evarist Pallach, Antoni Martí i Joaquim Alonso.

1919.—Novembre, 31.—Interpretant el paper central la Maria Morera, i essent director l'Enric Giménez, és estrenada en el Teatre Català Romea la comèdia en 2 actes «*La senyora Marieta*». A més de la Morera, prengueren part en l'obra l'Elvira Fremont, la Pepeta Fornés, l'Angela Guart, l'Alexandre Nolla, l'Emili Ginestet, en Manuel Giménez-Sales, en Joaquim Viñas i en Miquel Sirvent.

1920.—Abril, 3.—En el Teatre Català Romea s'estrena la comèdia en 3 actes «*La nostra parla*», dirigida per l'Enric Giménez, i prenent-hi part les senyores Maria Morera, Elvira Fremont, Rosa Cotó, Teresa Arquer, Angela Guart, Pepeta Fornés, Maria Pujó, Pepeta Gelabert i Enriqueta Garau, i els senyors Enric Giménez, Joaquim Viñas, Ramon Soler, Josep Bruguera, Domènec Aymerich, Miquel Sirvent, Bartomeu Pujol, Antoni Martí, Manuel-Giménez-Sales, Francesc Ferràndiz i Evarist Pallach.

1921.—Gener, 3.—La Pepeta Fornés, en Domènec Aymerich, l'Evarist Pallach i l'Antoni Martí, estrenen la comèdia en 1 acte «*Perdigons de plata*», en el Teatre Català Romea.

1921.—Abril, 18.—«*La fallera de l'amor*», comèdia en 3 actes, és estrenada en el Teatre Català Romea, interpretada per les senyores Emília Baró, Maria Morera i Pepeta Fornès i els senyors Enric Gimènez, Joaquim Montero, Domènech Aymerich, Ramon Soler, Antoni Martí, Evarist Pallach, Enric Bové, Fornells i Biosca.

1926.—Desembre, 17.—L'Enric Borràs, estrena en el Teatre Novetats sa darrera obra: el drama en 3 actes «*La llar apagada*». Prengueren part en la interpretació l'Empar Ferràndiz, la Josefina Fornés, la Maria Morera i la Matilde Xatart, en Joaquim Montero, en Robert Samsó i en Just Gómez. Fou dirigida per en Joaquim Montero.

Parlant amb els intèrprets de les obres de l'Iglésies

Maria Vila

La genial primera actriu del Teatre Català Romea, bo i lamentant la mort del cantor de «Els vells», diu:

—No he tingut la sort d'estrenar gaires obres de l'Iglésies, sols «La mare eterna» quan fou refosa i representada en el «Centre de Dependents» «Les flors de maig» i «Els emigrants» quan vàrem anar amb ell a estrenar-los a Terrassa.

—Així vostè que va treballar-hi pot dir-me l'efecte que li causà al veure interpretar el paper principal a l'Ignasi Iglésies...

—Va ésser de sobte... Per diferències sorgides el dia abans sigué impossible que l'estrenés l'actor qui l'havia assajada... L'estrena era imminent i no es trobava cap actor que pogués fer-se càrrec d'aquell paper en unes hores. Sols son autor podia fer-ho, sols ell podia atrevir-se a carregar amb el pes del paper—que ja li dic jo que era tasca difícil!—I així va ésser. L'Iglésies va representar-lo, com mai ningú—ni pot ser ell—podia afigurar-s'ho. La figura de l'Avi Jacob vivia a l'escena, com en la vida... Jo que, admirada, entre bastidors contemplava el seu treball, en el trancurs de l'obra en que jo no sortia, puc dir que no vàreig veure en ell res de comediant, era tan natural, tan seu ço que deia, que em creia—jo, que faig teatre—que era la venerable figura d'*aquell* bon avi la que estava parlant entre nosaltres.

—Les seves obres...

—Quasi totes les he representat, i les seguiré representant; posant ara més que mai, la meva ànima en elles, per donar als tipus que ell creà, la vida que els hi és necessària. Aquest serà el meu més fervent homenatge...

—Un record d'ell...

—El dia de mon darrer benefici, al fer-me ofrena d'un ventall, on hi havia escrit una poesia dedicada a mi. Quina joia!... I ja veu... qui m'havia de dir que pocs mesos després havia de dir-me jo mateixa, mirant son oferiment: Ignasi Iglésies, tu has mort, però les teves obres, les teves tendreses, deixaran en mon cor com en el de totes les dones catalanes, un record inesborrable!...

Maria Morera

La creadora de «La senyora Marieta», l'actriu insigne, quasi no vol dir-nos res. La mort de l'Ignasi Iglésies l'ha deixada aclaparada, i defuig de la nostra conversa.

—Fa tans pocs dies—ens diu—que encara el veia, que, no se avenir-me, a la seva mort. Es a dir, no a la seva mort, a la seva fugida d'entre nosaltres...

—Vol dir...

—Vull dir que jo no crec mort a l'Iglésies... Com vol que ho sia el qui reviu en ses obres... No veu que mentre es facin les seves comèdies, sempre el públic veurà en elles un alè de la vida del poeta de «El cor del poble»...

—Ara que ens parla del «Cor del poble», voldria preguntar-li una cosa...

—Digui.

—Recordo que fa uns anys vostè va interpretar-la per benefici, veritat.

—Es veritat. Per cert...

—Què?

—No, res. M'ha vingut a la memòria un incident que no vull contar-li?

—Secrets ...

—No... res...

—Digui-m'ho, i cregui que ningú ho sabrà!...

—No, no me'n fio de vostè... Ademés no és cap secret... Però ara m'està parlant de l'I-

Les grans figures del Teatre de l'Iglésies

Maria Vila, en "Ció", de JOVENTUT

(Fotog. Masana)

glésies, i semblaria que jo vulgués parlar de mi.

—Per què?

—Perquè totes les coses que li contaria serien en favor meu.

—Modèstia?...

—Veu que era tan bo l'Iglésies!... I ademés, ens coneixíem tant!...

—Ja ho crec. «La senyora Marieta» la va escriure expressament per vostè, veritat!...

I la gran actriu, en un gest de disgust, exclama:

—Ho veu?... No he dit que ara no havíem de parlar de mi. Preguntim, si vol, el que aplaudeix el públic de l'Iglésies... d'ell, d'ell només hem de parlar...

—Si n'estem parlant, senyora Morera. Vaja, no s'enfadi, i contesti'm... Es cert que ell al veure-li interpretar tan magníficament la figura central de la seva obra, va dir-li, que sols vostè podia compendre l'ànima de «La senyora Marieta» perquè era la seva mateixa...

I vençuda per les nostres paraules, la intèrpret feliç d'«Els vells» i «Lladres», en diu amb la veu ofegada per l'emoció...

—...Si...

—Ho veu dona.

—Però això no ho digui, sent, li prego que no ho digui...

I jo, despedint-me vàreig dir-li:

—Estigui tranquila, li asseguro que per la meva part ningu ho sabrà.

L'estrena d'«Els Emigrants», en 1914, a Terrassa

L'Ignasi Iglésies, pocs moments després d'haver sacrificat la seva barba per a interpretar el protagonista

Caricatura de l'Iglésies, en "L'avi Jacob"

Les grans figures del teatre de l'Iglésies

Pius Daví,
en "Pelegrí",
de
LES GARCES
(Fot. Masana)

Elvira Fremont

L'excellent primera actriu, ens conta ses intervencions en les estrenes de l'Ignasi Iglésies.

—La primera obra que vaig estrenar-li, fou el «Foc Nou», que representàrem més de cent nits en el Teatre de Novetats.

—Fou un triomf per vostè!...

—I per l'Iglesies!... Per aquell home que va saber arribar tan endins del cor de les mares... Quina dona no havia d'enternir-se en aquella obra... Han passat anys, i ja ho veu, la gent segueix veient-la i aplaudint-la com el primer dia; son llenguatge és fresc, com llavors, i el seu sentiment és el mateix... L'Iglesies ara fa plorar les filles d'aquelles dones que varen glorificar-lo el de dia de l'estrena.

Vostè ha estrenat altres obres, veritat?

—A la mateixa temporada, «La Comedianta», en la que hi feia el paper central, més tard en el Teatre Romea, la «Cristina» de «La noia maca»; quan la primera representació a «Eldorado» de les «Flors de cingle», l'«Adriana»; després, a l'Espanyol, «L'home de palla», i al Romea, «La senyora Marieta» i «La nostra parla»...

—Però la que fa amb més illusió...

—No cal dir-ho: «Foc nou»... Aquesta obra va ésser per mí la consagració definitiva, el meu triomf de primera actriu... Vegi si dec estar agraïda a l'Ignasi Iglesies... Pensi si podré oblidar mai a l'home qui en les seves obres va donar-me un lloc preferent en el Teatre Català.

Emília Baró

La creadora de «La noia maca», de l'Iglésies, ens parla de l'estrena de l'obra:

—Fa divuit anys que vàrem estrenar «La noia maca», i en fa més de deu que no l'he tornada a representar. La figura de la protagonista se m'ha fet una mica esborradiça. No obstant, em vénen a la memòria aspectes de l'obra i de la protagonista, que em fan reviure amb gran energia la figura de l'Iglésies.

Recordo el dia que ens va llegir l'obra a l'escenari de Romea i l'extensa llista d'observacions que em va fer-me referent a l'indumentària de la meva figura. M'assenyalava els colors de les robes i dels accesoris, el del calçat, el de l'ombrella, confesso que vaig quedar admirada de la precisió amb què m'assenyalava aquests detalls; jo crec que si hagués gosat m'hauria dibuixat els figurins.

No dic res de la seva intervenció en els assaigs, estava tant possessionat de la seva concepció, la veia tan plàsticament, que hauria pogut escriure un volum d'observacions per cada rèplica.

Un detall: Originàriament el segon acte de l'obra acabava amb un incident molt atrevit. Jo, havia de robar—aquest és el mot—les joies d'una verge familiar. Aquest acte sacrílег, comès per una noia menestral, realment era una gosadia escènica. Doncs bé, va renunciar al recurs, per una mena de pudor artístic: perquè era una noia que havia d'ésser maca —pobre de mi!—i el seu cor feia incompatible la maldat amb la bellesa, en una mateixa figura.

Fet i fet, això és el principi que sustenta tota la seva obra.

Ignasi Iglesies, en son llit de mort

(Fot. Torrents)

Pepeta Fornés

Ens diu la gentil actriu, amb veu commosa:

—Qui serà en la nostra terra que no el plori! Si era tan bo! Els qui l'havíem tractat sabem que son cor era ple de tendreses d'infant

—Quan el va conèixer vostè?

—A Reus el vàreig conèixer personalment en motiu d'una representació de «Girassol», en quina va assistir. La seva bondat ja feu que per mi tingués paraules afalagadores, que poc després les sinceraba recomanant-me a l'iniciar-se la temporada de Teatre Català, a l'empresa en quina encara perteneixo.

—Li ha representat moltes obres?

—Quasi totes. He estrenat també ses quatre darreres produccions. «La Senyora Marieta», «La nostra parla», «La fallera de l'amor» i «La llar apagada», que en aquesta recordo que al caure el teló del primer acte,

Les Grans Figures del Teatre de l'Iglésies

En "Lladres!"
(*Fotog. Areñas*)

En "Els Vells"
(*Fotog. Areñas*)

Maria Morera

en
"La Senyora Marieta"

(*Fotog Amadeo*)

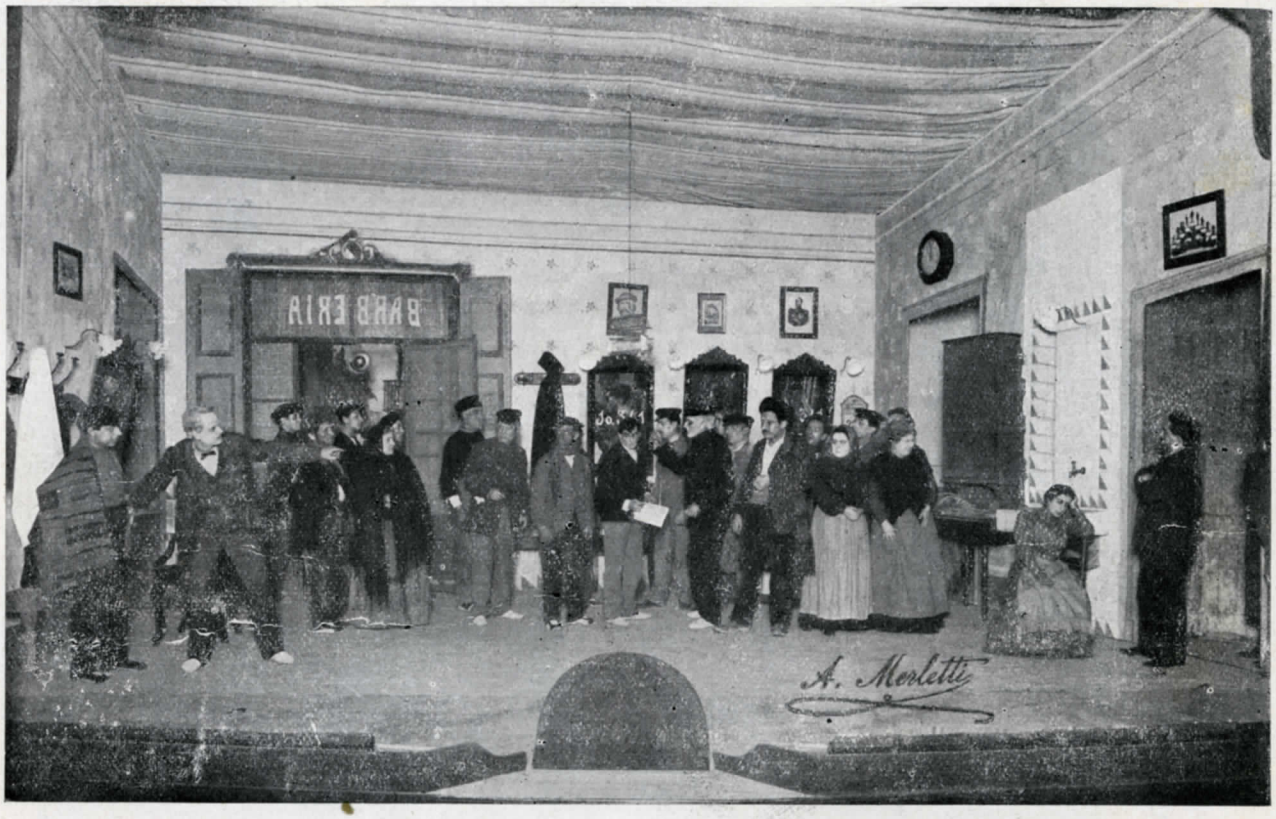

Acte primer

LES GARC

Acte segon: Sres. Jarque i Clemente i Srs. Barbosa, Borràs (J.) i Morató

Acte tercer

S a l'ésser estrenada en el Teatre Català Romea

Fi de l'obra: Sres. Jarque i Clemente i Srs. Borràs (J.), Barbosa i Morató

estaba tan emocionat que fou precís fer-li pendre alguna cosa per animar-lo.

—Recorda quelcom...

—La forta alegria que em donà quan després d'una llarga malaltia vaig retornar al teatre, presentant-me amb «La senyora Marieta» que el senyor Canals va escollir pel meu debut. En arribar al teatre em donaren una lletra i un ram de flors, d'ell. Es recordava de mi! Vaig plorar de goig aquell dia, i, avui, veieu, ho faig amb l'ànima, i no sé si les penes o les alegries, segons l'estat del nostre esperit, produeixen una mateixa sensació.

—Des de quan no ha representat obres d'ell?

—Encara aquest agost he ajudat en dues representacions d'homenatge, una que li féu la ciutat de Figueres, amb «Els vells», i l'altre en el Casino de Vilafranca «La llar apagada». En totes dues va assistir-hi. I ja ho veu, avui dissortadament l'hem de plorar!...

Maria Lluïsa Rodríguez

La formosa dama jove del Teatre Romea, posant-se una mica seriosa, ens diu:

—No es pot pensar les ganes que tenia d'estrenar una obra de l'Iglésies!... Em feia una illusió poder crear un tipus que ell hagués escrit!... Quan vaig saver que entregava una obra al nostre teatre, vaig tenir una gran illusió per aquell paper, que encara no savia jo com havia d'ésser... Però ja em figurava que seria com aquella «Angeleta» de «Girassol», o com la «Neus» de «La noia maca», o bé «L'Engracieta» d'«Els Vells»... o potser, quina joia que fos així, com aquella deliciosa «Anneta» de «La senyora Marieta».

—Li agrada?

Amb deliri!... Un dels papers del Teatre Català que jo faig amb verdadera afició, és aquest!... Jo no vaig sentir-me del tot «dama jove» fins que m'el van repartir.

—Es veritat.

—Després he representat moltes altres obres de l'Iglésies... Són de les primeres que vaig fer en català... «Foc nou»... «La mare eterna»... «Joventut»... i les que ja li he nomenat...

—Predilecció per...

—Per totes... Ara què «La senyora Marieta» i «La noia maca»...

—Ja; guarden un lloc preferent.

—Si; i aquests seran els records que em faran inovidable la gran figura de l'Ignasi Iglésies!

Carme Buxadós

La notable actriu, ens diu:

—Que si tinc records de l'Iglésies?... Vostè creu que puc oblidar que en la primera estrena que vàreig pendre part va ésser en «Flors de cingle», a l'ésser representada per primera vegada a Barcelona al Teatre Catalunya (Eldorado) per el «Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans»?

—Ha interpretat moltes obres de l'Iglésies?

—Quasi totes les antigues...

—Es cert, la seva estada a l'Havana...

—No per això vaig deixar d'interpretar-ne... «La mare eterna», «Foc nou», i «Joventut» (que havia fet moltes vegades a Barcelona) van ésser representades per mi a l'Havana.. Per cert que un dia en el Centre Català es donà una Conferència sobre el nostre Teatre, i entre els fragments d'obres dramàtiques que es llegiren jo vàreig recitar la poesia del *Florenci* de «La mare eterna» i la que varen premiar en els Jocs Florals d'allí. Una de les grans emocions que he sentit en la meva vida ha estat el recitar aquesta poesia. La deia amb tot el cor, i és la meva ànima que parlava en els versos de l'autor de «Els vells»... Sap lo que significa pel que està absent de la terra, aquella poesia que comença així?:

Salve, gentil donzella catalana
que conçoles el cor de l'emigrant;
si amb tu em dóna la pàtria una germana
l'amor em donarà una esposa amant!...
. . . . . .

Angela Guart

La celebrada actriu, qui sent per l'Ignasi Iglésies una gran veneració, diu:

—Totes les seves obres he representat sempre amb gust... Vostè dirà; no n'hi han en totes les comèdies de «Teresa» del «Foc nou», ni de «Madrona» de «El cor del poble», ni d'«Ursula» de «Els vells»...

—¿Vostè va estrenar algunes de les obres d'ell?

—Al Teatre Romea: «La nostra parla», i «La Senyora Marieta»...

—Recordo encara el triomf que assolí en la «Justina» d'aquesta darrera obra...

—Jo només puc dir-li que hi vaig posar l'ànima allavors, i que avui, després de vuit anys, encara em sembla—quan la represento—que em trobo en aquell dia de l'estrena, en que la companyia va triomfar junt amb el venerable autor de «Girassol».

I aquest record fa venir unes llàgrimes als ulls d'aquella actriu de qui l'Iglésies digué:—No és una comedianta, és la «Justina», la serventa fidel de «La Senyora Marieta»...

Enric Borràs

El gloriós actor, ànima de moltes comèdies de l'Iglésies, ens diu tot just arribat de Madrid.

—No sap vostè lo que he sentit no haver pogut assistir a l'enterrament de l'Iglésies...

—Però quan vostè va marxar, no sabia què estava malalt?

—Si. Varen avisar-me al moment que me'n anava, el dilluns al matí, però jo vàreig creure que no seria res; no podia pensar de cap

Les grans figures del Teatre de l'Iglésies

Alexandre Nolla, en "Passarell", de EL COR DEL POBLE

(Fot. Amadeo)

manera, que aquell home jove, i fort podés sentir tan prompte damunt seu la dalla de la mort...

—Va enterar-se tot seguit de la dissort?

—Ja li diré: Va saber-me molt greu el tenir d'anar-me'n sense veure'l, però el temps era just i jo havia d'arribar aquell mateix dia a Madrid. De totes maneres així que vaig arribar-hi vaig posar un telegrama dirigit a la senyora de l'Iglésies, telegrama, que va arribar quan ja havia mort. Això era el dimarts... El dimecres a les set de matí, el gerent de l'hotel on m'estava, em telefonà dient-me que m'enviava un periòdic en el qual hi havia la notícia de la mort de l'Iglésies... —Ja sé que li dono un disgust, va dir-me, però també ho ha de saber-ho...

Ja veu de quina manera, a l'Ignasi Iglésies, un dels meus grans amics... l'home a qui tan volia, el dramaturg a qui tan admirava, no vaig poder-lo acompanyar a son darrer estatge...

—Deu tenir molts records de les seves obres.

—Pot pensar-ho... He estrenat quasi lo de més importància del seu teatre. «Els vells», «El cor del poble», «La mare eterna...».

—La primera obra que va estrenar va ésser el «Foc Follet».

—Si senyor, en el Teatre Romea, i la darrera «La Llar apagada», en el Teatre Novedats...

—Records d'ell...

—Molts, moltíssims... Cada comèdia, cada representació és un record... No puc oblidar que tres de les seves obres: «Els vells», «La mare eterna» i «El cor del poble» varen ser, entre altres, les que em feren assolir l'èxit a Madrid, quan l'excursió de Teatre Català en 1904.

—Varen agradar molt?

—Moltíssim... Sols li diré que de la representació en català de «El cor del poble» m'en parlen cada vegada que hi vaig... Quin èxit va tenir...

—Després va fer-les en castellà?

—«Els Vells», «Les Garces» (que es va estrenar a Madrid i a Barcelona juntament) «La Mare Eterna» i «Joventut». «El cor del poble» no, ja que es fa difícil la traducció; és tan nostre... He estrenat també la «Llar apagada», però encara no es coneix a Madrid... Per cert que referent a aquest asssumpte, tinc una lletra (potser de les darreres que escriví l'Iglésies) on entre altres coses em pregunta si penso anar-hi aquesta temporada, i acaba dient-me: «Si no hi vas, no podries recomanar a la Margarida l'estrena de «El hogar apagado»? «Hi tenia tanta illusió ell en aquesta obra!... I li adverteixo que la Xirgu en faria una creació...

—Pensa fer ara alguna obra d'ell?... Algun homenatge?...

—Que sé jo... Si acabo d'arribar ara mateix... Un homenatge... l'homenatge que ell és mereix ja li va fer mon cor el dia que vaig llegir al periòdic la nova aterradora de la seva mort...

Pius Daví

L'eminent actor, en un moment de plena intimitat, ens diu:

—Dec a l'Ignasi Iglésies, el record del triomf més gran de la meva vida artística... Vostè ho sap tan bé com jo... Ja fa alguns anys que volia interpretar alguna de les grans figures que l'insigne autor de «L'escorçó» havia portat a les taules; cap dia doncs, més apropiat que el del meu benefici, per a retre homenatge a l'home a qui tan admirava. Va ésser l'abril d'aquest mateix any... Vaig estudiar «Les garces» amb una fe, com poques vegades havia tingut; l'obra feia molts anys—des de la seva estrena—que no s'havia representat al Romea, i el públic guardava el record encara d'aquelles primeres nits triomfants. La interpretació doncs, havia d'ésser la més perfecte posible... Va venir el dia assenyalat... A l'entrar,—abans de sortir jo en escena— l'Iglésies a saludar-me, ja em vaig donar per satisfet... Ell m'agraïa el que aquell dia penses en la seva obra. Vaig fer tot el que vaig saver, vaig «llençar-me», com vulgarment diem, per a que l'obra de l'Iglésies tornés a triomfar com vint-i-dos anys enrera... i ho vaig conseguir...

—El triomf d'ell, va ser també el de vostè.

—És cert... En aquella nit vaig compendre lo que el públic em volia, lo que els meus m'estimaven, i ja veu, aquesta veritat me la va portar l'Ignasi Iglésies en la representació d'una obra seva... L'abraçada que vàreig donar-li en caure el darrer teló, era la de agraïment per haver-me fet sentir frec a frec el bategar de l'ales del triomf.

. . . . . .

Una petita pausa... i el director del Teatre Romea, diu amb veu ferma:

—Agafat en les meves mans, el poeta que avui plora tot Catalunya, va rebre l'últim aplaudiment del públic, però jo li asseguro que haig de fer tot el que pugui perquè segueixin aplaudint-lo mentre jo tingui vida per representar les seves obres.

Alexandre Nolla

Preguntem a l'excellent primer actor del Teatre Romea:

—Feia molt què es coneixien amb l'Iglésies?

—De... de tota la vida... Jo tenia quinze anys, ja veu, quan començava al teatre, i s'estrenava al Romea la seva obra «Foc follet». Jo no prenia part a la representació, ja que acabava d'ingressar a la companyia.

—Quina és la primera obra que va fer d'ell...

—«La resclosa», però de repertori.

—Vostè va estrenar alguna obra de l'Iglésies?

—Si; a l'any 1907, «Cor endins» als «Propietaris» de Gràcia, i al 1910, a Romea, el «Parrot» de «La senyora Marieta»... Volia que li estrenés «En Joan Barra», obra que fins va estar anunciada en els cartells de la temporada que vaig fer al Teatre Còmic; però després el mateix Iglésies va decidir deixar-la inèdita.

—Ha fet moltes obres de l'Iglésies?

—Totes... o quasi totes... Ara que en preferència «Els vells», «El cor del poble», «La mare eterna»... Amb «L'encís de la glòria», vàreig inaugurar l'any 1920 el Teatre Bar-

Les grans figures del teatre de l'Iglésies: JOAQUIM VIÑAS

En "La reina del cor"

En "La Resclosa"

En "Els Conscients"

En "La Comedianta"

En "Les garces"

En "Ignasi Iglésies"

trina de Reus, en una temporada a càrreg de l'empresa Fàbregas. També vàreig fer «El cor del poble» en la funció de homenatge que li rendí Figueres...

—La seva mort...

—No, no em parli de la seva mort... L'Iglésies sempre viurà entre nosaltres... O sinó vingui el dia que es representi una obra seva, i veurà si ho és de mort!...

Joaquim Viñas

El fidelíssim intèrpret de les obres de l'Iglésies, ens explica sens intervencions en les que ha estrenat:

—Quan jo vaig començar a fer comèdia d'aficionat amb els de «L'Avançada», al Casino de Sant Andreu, ja l'Iglésies dirigia les seves obres. Vaig entrar-hi de «galan», i, com a tal vàreig estrenar els seus primers drames: «La Resclosa», «Lladres», «Els primers freds», «El cor del poble», «Fructidor»,... molt abans de rebre l'aprovació del públic de Barcelona, on anys després va fer-se l'estrena definitiva.

—Vostè va passar a estrenar les seves obres a la ciutat?

—Vàreig fer el meu debut com a comediant «de debò», en 1899, en el Teatre Principal, on vaig estrenar tot seguit «Lladres» i «L'alosa». L'any següent vàreig ingressar en la companyia de l'Enric Borràs que actuava a Novetats, estrenant-li «La mare eterna», i en 1901 «Les caramelles» i «La Reina del cor», al Tívoli.

—En Teatre Líric?

—Sí, senyor. Després vàreig estrenar, en 1909, «La Comedianta» al Novetats, i al Teatre Romea, on he fet moltes temporades, quasi totes les obres de l'Iglésies, entre elles «En Joan dels miracles» i «La barca nova», «Girassol», refós, en el «Auditorium» i «L'home de palla» a l'Espanyol, i més tard, i en el mateix Romea «L'encís de la glòria», «La senyora Marieta» i «La nostra parla».

No cal que preguntem més a en Joaquim Viñas, tots sabem lo que ell admirava a l'Iglésies, i lo que l'autor de «Foc nou» volia a l'home que «vivia» les seves obres.

Miquel Sirvent

L'aplaudit actor, que començà al costat de l'Iglésies, fent gala d'una bona memòria, ens diu:

—Era a l'any 1892, quan començàrem a fer obres de l'Iglésies, cap principal de la nostra formació «L'Avançada»». Recordo amb joia, encara, els meus primers temps d'aficionat, quan l'estrena de les seves comedietes en un acte: «El toc d'oració» i «Els extrems de la vida», delicades composicions del que havia d'ésser el poeta del poble. No s'esborrarà jamai de la meva memòria la nit que vàrem anar a fer, en una funció de benefici que es celebrava en el Teatre Calvo-Vico (Gran-Via), on actuava la companyia Tutau-Mena, la comèdia en un acte «El toc d'oració». Aquella mateixa nit la companyia de la casa representava «L'Escorçó».

Quina emoció vàrem sentir al veure que el públic de Barcelona que omplia de gom a gom el local, aplaudia, glorificava, a aquell que ens havia donat a nosaltres sos primers fruits.

—Va estar-hi molts anys al seu costat?

—Uns quants... Quan no treballàvem al «Cassinet» anàvem a fer excursions artístiques, així fou com estrenàrem a Sitges «Lladres», «La Reina del cor» i «La mare eterna» i a Vilanova «El cor del poble»...

—Va trigar a ingressar a les companyies del centre.

—En l'any 1901 vaig estrenar en el Teatre Tívoli «Les caramelles» i «La Reina del cor», més tard vaig ingressar a Romea, on l'Iglésies em repartia, sempre un paper en cada obra de les seves... L'últim que em repartí fou el de «La nostra parla», i ara esperava que aquesta temporada n'hi podria estrenar un altre... un altre per afegir a la llista de les obres que amb tan amor he representat sempre, i representaré, de l'Ignasi Iglésies, de l'amic, del company volgut...

SALVADOR BONAVÍA

In Memoriam

Els que passem de la cinquantena, la mort de l'Iglésies ens ha arrebassat el bocí més flamant de la nostra joventut. La seva alta figura simbolitzava tota una època, una època de protesta, de revolta, de superació i de renovació, l'època de L'Avenç, del Catalunya Nova, de les batalles Wagnerianes, dels romiatges a Sitges i a Sant Andreu a la recerca d'un art nou, d'una emoció inèdita. Quin remolí d'ideals, potser no ben concrets, d'ansies redemptores, potser una mica vagues, removia llavors la joventut! I l'impuls generós ha perdurat en el cor de l'Iglésies fins a les seves velleses, fins a l'hora de la seva mort... Qui pogués encendre novament, a la moda d'avui, aquella gran flama d'entusiasme que arborava el jovent d'aquells remots dies!

J. POUS I PAGÉS

Ignasi Iglésies, cor del poble

D'uns anys ençà, la meva modesta assistència és solament sollicitada per a necrologis i commemoracions. El limitat valor de les paraules, en el seu sentit estricte, em priva de dir que compleixo *amb gust* aquestes comandes, puix no pot haver-hi gust en el dolor ni satisfacció joiosa en l'evocació de records aflictius. I amb tot, hom sent, en parlar dels sers que estima i que per llur talent o apostolat s'han fet admirar en vida i qual mort ens deixa en un buit esborronador, com si un bàlsam ens endolcís les llàgrimes i un insospitat optimisme transfigurés l'espectacle desolador de l'anorreament material amb la visió triomfadora de la immortalitat.

Bon Ignasi Iglésies, amic paternal, *llir entre cards*, ànima generosa, font inexhaurible

"En Joan dels Miracles", al Teatre Català Romea

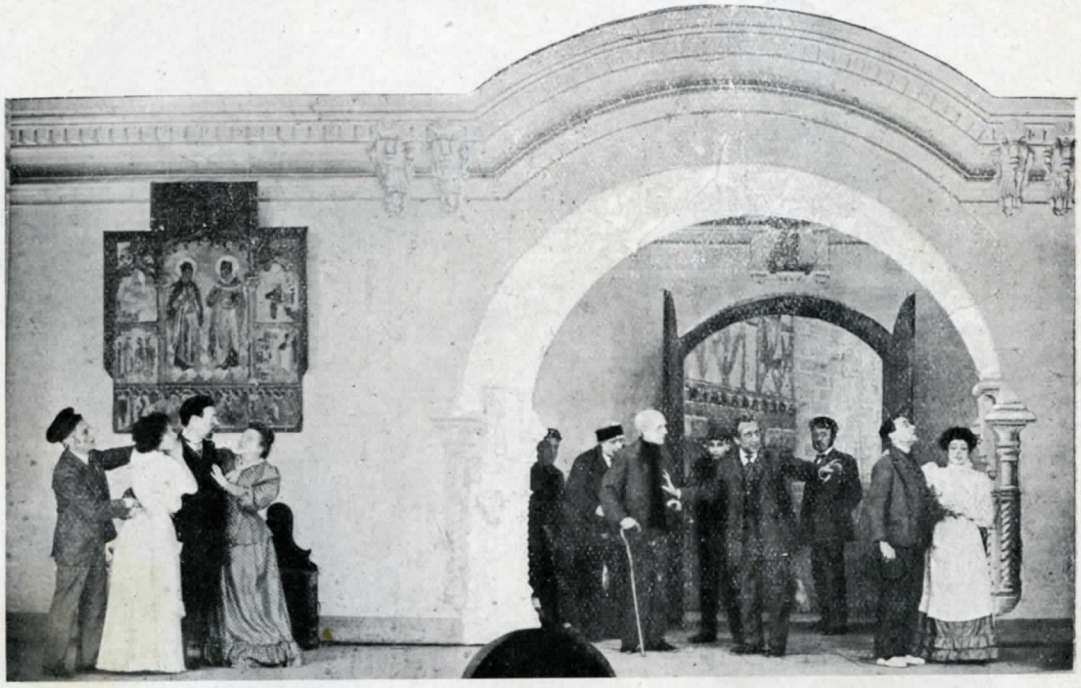

Final de l'obra. Sres. Xirgu, Clemente i Vallbé, i Srs. Daroqui, Domènech, Antiga, Tor, Viñas, Sirvent i Galceràn

de sentiments vicificadors! Dos dies abans de caure retut en el llit de mort, ens vàrem trobar de pas, després de molt temps de no haver-nos vist. «Ja ens veurem!» «Ja parlarem!», foren les úniques paraules canviades en una encaixada de mans ràpida i pressosa, sense sospitar que el tornaria a veure més aviat del que em pensava, però inanimat, i que el colloqui promès quedava interromput per semple.

No tinc, ara, prou esperit per a sistematitzar judicis ni esma per a cronometitzar dades i anècdotes. No sóc *magister* ni professional de crítiques ni d'històries, i encara que ho fos, temeria que em prenguessin per una arna saberuda i pretenciosa. Síguim permès, però, que d'una manera desordenada i incoherent digui quelcom en memòria i honor del germà,—no m'atreveixo a dir *patrici*, en quan patrici és sinònim sovint de *patrim*—que acaba de deixar-nos.

L'altíssim Joan Maragall, en un bell article (que es publica en aquest mateix número) anomenà a l'Ignasi Iglésies *poeta dels humils* i físicament veia la seva alta figura ajupintse per a consolar al trist, aixecar al caigut, redimir al culpable i descobrint un tresor de bonesa en el cor del poble. Com l'asceta seràfic d'Assís, feia nèixer, amb la seva evocació poètica, lliris i rosers de les existències grises i humiliades.

Aquest amor franciscà envers els febles, els miserables, els vençuts en la vida, els senzills i nets de cor, que es completava amb l'estimació desficiosa per les flors i per tota criatura, com més humil millor, ha estat el germe, la substància, l'esperit i la forma de la seva obra. Val a dir, però, i ho fem constar per evitar interpretacions gratuïtes al significat trascendental de la producció iglesiana, que el poeta i dramaturg, en inseparable connuvi, no es complaria en plasmar figures resignades per a prometre'ls un cel d'ultratomba, en el qual els caigut serien exalçats i els darrers en aquesta vida serien els escollits en l'altra. Estimava i compadia als pobres i als humiliats, però els trempava i enfortia en la fornal crepidant i encesa de les grans reivindicacions.

No era, doncs, l'Iglésies, un místic contemplatiu ni un especialista en drames de brusa i d'espardenya, estil Districte V, sinó un rebel i un vindicador, tot en una peça; però sense truculències ni orgies de sang. Estimava la dignitat humana per damunt de tot i tenia prou fe en el poble per creure'l mereixedor de governar els seus destins per l'amor al treball i la sanitat de costums.

Més sovint de lo que convindria, hi ha una antinomia o contradicció entre molts autors i llurs obres, ço que té per motiu que cultiven preferentment la ficció, en quan pugui esde-

Les grans figures del Teatre de l'Iglésies

Emília Baró, en "Neus", de LA NOIA MACA
(*Fotog. Areñas*)

Elvira Fremont, en "Carlota", de FOC NOU
(*Fotog. Amadeo*)

venir aparenment més artística, en detriment de la sinceritat. L'Iglésies, destre, per altra part, en construir i composar, vessava el cor en les seves produccions, i els assumptes i personatges prenien tanta vida i realitat, que plorava en concebre'ls i l'emocionaven com si es tractés d'homes i coses que l'afectessin d'una manera directa i colpidora.

Apart de la vàlua artística i de la fita que assenyala en la història del teatre català, hi ha en l'obra de l'Ignasi Iglésies, el fet primordial de compenetració entre el poeta i el poble, demostrat palesament en diverses circumstàncies i ocasions i especialment ara amb motiu del trespàs i commovedor enterrament del gran home que atresorava les virtuts del poble humil de Catalunya, que és la veritable aristocràcia que tenim.

Aplegar cent mil ciutadans en una manifestació, no és pas empresa difícil en la nostra Barcelona — salvant excepcions ben vistents — especialment quan responen a un sentiment pairal o bé si es tracta d'una demostració de contrast; però que el poble s'ajunti espontàniament, sense mirallets ni pompes que l'atreguin i que les llàgrimes de la multitut, confosa i solidària en un sol dolor, uneixin tots els estaments en una ideal i confortant unitat espiritual, és la victòria més esplendent i positiva assolida pel nostre Ignasi Iglésies. Les despulles mortals feien via, dutes en triomf, cap al lloc a on tot fineix i es converteix en pols; però per damunt del taüt, en l'ambient de la ciutat adolorida, l'esperit de l'home sant i del poeta egregi, era i serà per sempre, el cor bategant del poble que estima, sofreix, treballa, lluita i espera serenament.

FRANCESC CURET

Les grans figures del teatre de l'Iglésies

Josefina Fornés,
en "Clementina", de LA LLAR APAGADA
(Fot. Amadeo)

Maria Lluïsa Rodríguez,
en "Engracieta", d'ELS VELLS

La mort d'Ignasi Iglésies

En aquesta hora quieta de la matinada quan en la casa fins ara envaïda per tants i tants amics, havem restat els pocs companys encarregats de la custòdia de la seva despulla sagrada, és quan per primera vegada sentim el cop de maça de la terrible afirmació:

—Ha mort Ignasi Iglésies!...

Voldríem recordar per escriure, però la memòria, barreja dades, moments i records sense illació. Tota la nostra llarga amistat amb ell, es tanca ara en la desolació d'aquest instant. Ens sembla que acabàvem de conèixernos i que ens havem deixat en la cruïlla d'uns camins que ja no es trobaran mai més. L'amistat fa moltes vegades lligams més ferms que els de la sang, i l'Iglésies, com deia ahir Rovira i Virgili ens feia, en conèixer als homes, uns amics incondicionals i entusiastes que li han donat tota la seva vida. Demà aquests amics seran tota la ciutat i la terra nostra seguint la seva despulla, i a tots ens semblarà que havem perdut una part de l'ànima i de la carn nostra, un tros de la nostra gleva més fecunda i fruitosa.

Iglésies estava tan identificat amb la vida, amb l'esperit del nostre poble, que més que ésser, com tants altres artistes, un reflex estilitzat d'aquests elements, n'era els mateixos fets paraula i acció. Ell, més que sentir-se fill de totes aquestes coses que formen la nostra personalitat se'n sentia pare. Però la seva paternitat era tan humil, tan mística que es meravellava de les gràcies dels fills i sentia la pruïja d'esdevenir petit per imitar-les. I d'ací aquest caràcter franciscà de la seves obres, aquest gest que el feia inclinar cap a la terra com per abraçar tot allò que es troba

més prop d'ella, aquell envermellir de noi en les seves galtes, en el dol i l'alegria, aquell amor pels vells, pels infants, per tots aquells que pateixen fam i set de justícia, per tots aquells que són més prop de Déu, perquè senten, més que ningú, el pes de la seva mà.

I amb aquest temperament de noi senzill, tenia una fortitud, com pocs dels homes del nostre temps. Avui es porta com una flor al trau la ironia. Els del temps d'Iglésies, els d'aquella colla de «Foc nou» dels quals ara només resta Pere Coromines, com em deia ell mateix ahir, duien per cuirassa, la dignitat i com a flor de l'esperit, l'ètica individual i collectiva. Resseguiu ara mentalment tota l'obra del nostre Iglésies, i digueu si no són aquestes dues qualitats les seves valoracions més altres. L'estètica s'hi subordina tothora. Millor dit: neix d'elles mateixes.

El seu miracle és haver fet compatibles els conceptes, ètics i artístics, és haver-los sostingut a través de tants anys i de tantes modalitats literàries com han trasbalsat les nostres lletres. Com els pintors primitius, tenia dintre la manera de concebre i executar gairebé infantívola, una profunditat i una emoció que us dominaven de sobte sense que poguéssiu donar-ne els motius. La seva mort mateixa, ha estat com la seva obra. Sense gemegar, sense dir paraula, ha emprès el misteriós viatge. Però tota la vida catalana s'ha remogut per la seva partida, tota l'emoció del poble s'ha abocat al damunt de la seva còrpora, en una pluja de llàgrimes.

Ara si que podem dir que s'han acabat les llargues passejades sentint-lo, emparador, a la nostra dreta. Teníem el costum, en trobar-nos moltes tardes, d'anar a peu cap a casa. Parlàvem de teatre, de literatura, de mil coses. I així arribàvem davant de casa seva i d'allà ell ens acompanyava a la nostra, per a després de mitja hora de restar a peu dret tornar fins a la seva porta. I quan, fatigats d'enraonar, les pauses anaven interposant-se cada vegada més llargues en la conversa, en acomiadar-nos i donar-nos la mà, sempre ens deia el mateix que a ambdós ens feia riure:

—¡Em sembla que encara volia dir-vos alguna cosa!

I aquesta cosa se l'ha endut, al més enllà. No sabem mai què volia dir-nos i callava, perquè es feia tard, i l'un i l'altre havíem de tornar a casa. L'estiu va separar-nos. I tot just pot dir-se ens acabàvem de reveure, que la falconada traïdora de la malaltia li ha arrabassat la vida. En tornar-nos a trobar, els ulls li lluïen amb un esclat que semblava nou en ell. Se'l veia fort, amb un posat d'home content; tenia la pell rosada i emmorenida del sol. Ens va semblar un home, ple de salut i d'optimisme. Altres amics que l'havien vist més sovint, en la nostra absència, confirmaren aquesta impressió. I sobtadament, ens diuen: L'Iglésies ha tingut un atac. I en anar a veure'l, trobem, a la porta de casa, l'altre amic, Vilaró, que ens diu ennuegat pel plor.

—L'Iglésies s'està morint!

Ja se sap bé prou, com ha anat tot; com ha passat tres dies cruels d'agonia, com ha mort ferit en la seva part més noble, el cap. Ha caigut d'un cop, com cauen els arbres centenaris, esquarterat pel llamp. Els ulls van perdre la claror, la boca la paraula. Però la seva destra encara escrivia en el buit un drama misteriós.

I la mà, lentament ha anat fatigant-se fins esdevenir immòbil. Ara, entre ella i el cor, gelosament, hi subjecta la flor de la terra. Diríeu que en presentar-se davant de Déu ha de dir-li:

—Senyor, ja veus d'on vinc. Si mèrit tinc als teus ulls, no em donis res a mi. Dóna als meus, el goig que es torni realitat el seu somni. I a mi deixa'm dormir a la vora dels pares per tota una eternitat amb la mà damunt del pit, guardant gelosament aquestes flors que són les colors de la meva terra.

L'Ignasi Iglésies ha mort!

AMBROSI CARRION

Cavaller de la mà damunt el cor...

La mort us ha endolcit, ¡oh mestre! ¡Quina finor més pura ha adquirit la vostra faç! Esgrogueïment de vori vell; blancor impoluta de gessamí la barba patriarcal; l'esguard amb brillantor de dolors vives fulgint com guspireig d'estel malenconiós entremig de les parpelles moftes; la mà reposant damunt l'arqueta mirífica del vostre cor encès, encès com una brasa sense flama que serva sota les cendres fredes d'una vida apagada, el caliu de l'amor xardorós que fou l'estel d'orient que va emmenar-vos en la blavor visionària de les bondats supremes a l'establia dels desposseïts.

Tota la vostra vida ha estat sembrada d'adoracions, tota la vostra grandesa ha pervingut de la vostra humilitat; heu parlat als infants com un home i als homes com un infant. Oh, cavaller de la mà damunt el cor! Cavaller de la mà franciscana que beneïa i amoixava en vida els sofrents i els dissortats; apostòlica mà que la mort ha santificat amb la blancor i el perfum de les flors blanques que, en l'adéu darrer, heu estès amorosit al poble de les vostres adoracions, beneïda siguis! Els vells la senten com un clap de sol damunt la testa gebrada, les noies com reguera lluminosa que estremeix llur esperit amb l'afany de la maternitat fruitosa que perpetuï la raça.

Abella d'or del nostre poble; en cloure els ulls a la llum han finit els teus neguits, però les teves bondats han deixat rastre. ¡L'estel fugisser ha imprès en la blavor de la vida infinita l'esgranall diamantí de les pureses que apropen a Déu els homes!

Poeta de l'amor!, cantaire de la pietat, la gràcia del teu cor ha fruitat en el cor del poble. Tu has estat el més fort dels homes perquè no has deixat mai la senzillesa dels infants... Per això, el poble amorós, amb el pit encongit i els ulls amarats de llàgrimes, ferit pel teu traspàs, però insuflat de la teva bonesa, mormola en veure passar el teu cadàver:

Pare nostre que estau en lo cel...!

ENRIC LLUELLES

(De «La nau»)

Les grans figures del Teatre de l'Iglésies

Jaume Borràs, en «Sebastià», de «Fructidor»
(Fotogr. Areñas)

Anna Munner, en «Úrsula» d'«Els Vells»

Ignasi Iglésies

Un altre amic que se'n va!... Jo coneixia a l'Iglésies feia molts anys. Érem joves. El seu entusiasme per tot lo gran, lo noble i lo humanitari vessava, per dir-ho així, i s'imposava als seus amics, els quals al poc temps devenien els seus primers admiradors. Influències en la seva modalitat d'autor dramàtic, es pot ben dir que no en va rebre cap. I si bé és cert que la lectura dels drames de Ibsen i de Hauptmann, varen fer-li una fonda impressió, l'Iglésies com que portava quelcom a dins, va sentir-se esperonat per aqueixos grans autors, arribant a produir, després d'algunes temptatives ben afalagadores, l'explendorosa florida del seu teatre, en la qual destaquen, com flors de delicat perfum, les seves tres obres mestres: *El cor del poble*, *Els vells* i *Les garces*. Les estrenes d'aqueixes tres obres, varen ésser més que un èxit, un veritable apoteosi, essent l'autor aclamat amb deliri pel públic. Pocs autors catalans han sentit el frec de les ales de la glòria tan aprop com l'Iglésies!...

La seva vida va ésser un model d'austeritat, de bondat i d'honradesa.

Descansi en pau el bon amic, el gran poeta i l'eminent dramaturg. Acaba d'entrar en la immortalitat per la porta gran.

SALVADOR VILAREGUT

EL POETA DELS HUMILS

Sabeu quina és la primera virtut de tota l'obra de l'Iglésies? Doncs és l'amor: és a dir, l'amor humanitari, el sentiment actiu de la germanor de tots els homes, i fins de l'home amb les coses: és un posat d'home fort, enternit en la contemplació de la vida.

Això ha traspuat sempre de les obres de l'Iglésies, fins d'aquelles que semblen inspirades en tesis ben contràries a quell sentiment, fins en la sàtira més amargant, fins en l'himne més esbojarrat a l'individu triomfant; sempre en el fons de qualsevulga d'aquestes coses hi ha una ànima fortament esternida, que tesi, sàtira, himne o contemplació, tot ho resol en amor: totes les seves actituts se defineixen en el gest de l'home que abraça.

I això es veu fins en la seva figura personal física; mireu-se'l: és un home alt que es corva per abraçar el més petit; és una cara ferrenya que sempre està a punt de plorar de bondat, de plànyer a algú; perquè ell ha vist el dolor de a la vora, i fins quan no el veu el present amagat dintre de cada pit, dintre de cada casa tancada; i sap que mai planyerà en va, perquè sempre hi ha algú per plànyer. Encara que no senti queixar-se a ningú, va pel món dient: pobrets! pobrets!, i està segur de que cada instant sentirà arrencar un plor retingut que sa paraula pietosa deslliurarà.

Aquest és el misteri de l'atracció social que té l'Iglésies i el secret de la seva popularitat. No hi ha res més popular que el dolor, i el qui el coneix ja té obertes les portes del cor del poble, i qui el sap plànyer ja s'el pot tenir per ben guanyat. Perquè el poble té un gran instint per conèixer qui són els seus, i a la curta o a la llarga els tria bé.

A l'Iglésies l'ha triat bé, tot de seguida que l'ha conegut; perquè el seu tresor de simpatia es tan abandonat, que ni un moment pot amagar-lo, i a les quatre paraules que teniu amb ell o amb les seves obres, sabeu de seguida amb qui parleu; i mai més vos enganya.

Per això de tots els poetes catalans ell és el més popular: i això és justícia del poble.

I jo voldria que aquesta justícia fos cada dia més eficaç, més activa, més transendental; què el poble trobés l'Iglésies el seu heroi complet.

JOAN MARAGALL

Impressió

(*En l'enterrament d'Ignasi Iglésies.*)

Sant Andreu, tarda d'octubre,
els portals són ben tancats,
i els balcons, fa moltes hores
mostren draps tots endolats.

L'hora és baixa, vé la fosca
i els carrers van plens de gent
que la feina tot just deixen
ennuagats pel sentiment.

Homes, dones, vells i joves,
tots hi són, ni un ha mancat,
tots sangloten plens d'angoixa
per el bon germà estimat.

Ja n'arriba el trist seguici
i un mormoll, i una quietut...
uns obrers a pes de braços
ja n'agafen el taüt.

Quina immensa lluminària!...
sembla el reflexe dels cors,
que s'abranden pel que arriba
entre amics, cobert de flors.

Sant Andreu deixa l'aspecte
de poble gran i senzill
per tornar-se un tros de terra
que sent l'orgull pel seu fill.

Va fent via el trist seguici,
tot el poble ha atravessat...
els obrers encara el porten,
el seu braç no s'ha cansat.

I quan són al cementiri,
quan el van a soterrar,
d'enllà la ciutat germana
una veu sembla arribar:

Sant Andreu, serva'l, tu, ara,
dolçament embolcallat,
tu li donares la vida
mes la vida li ha mancat,

no ploris perquè així el vegis,
ni creguis pas que ha finat,
que ara té una vida nova
que's diu: la immortalitat.

VÍCTOR MORA

* * *

«L'Escorçó» amb cruel fiblada
d'«El cor del poble» ha arrencat
la figura venerada
d'un poeta idolatrat.
«La mare eterna» avui plora
la mort d'un fill tan volgut;
com creure arribada l'hora
quan encara conservaba energia i «Joventut».
«Els vells», que han fet son camí
i un «Via Crucí» han passat
si s'els emporta el destí
hom queda mig consolat.
Prò deixa el cor ple de dol
quedant «La llar apagada»
si una vida és arrencada
com s'arrenca un «Girasol».

MATEU BADUELL

Les grans figures del Teatre de l'Iglésies

Ángela Guart, en «Justina», de «La senyora Marieta»

Carme Buxadós, en «Sunta», de «Flors de cingle»

(*Fots. Amadeo*)

A N'IGNASI IGLÉSIES

Salut, noble poeta de parla catalana,
de nostre ric teatre, insigne paladí.
Vós, que enaltiu arreu la joia més humana,
volgueu nostre homenatge, benèvol, recollí.

Salut, home de cor; salut, benvolgut Mestre;
orgull d'aquesta terra, de cavallers espill.
Mill voltes beneïda la vostra santa destra
i el ben escollit poble que us pot tenir per fill.

A tot el món no exalta crudel passió egoista,
que aquí la vostra gesta redreça l'esperit.
Oh, si tothom sentís el vostre cor d'artista
com brillaria el sol que resta ara abscondit!

Els ídols de fang d'ara no deixaran història
per més que arreu provoquin l'inconscient es-
En vós sobreviurá la més preuada glòria, [clat.
que tenen vostres obres llum d'immortalitat.

Cantor de causes justes que als públics me-
[ravella,
vostra pietat ens porta de dret an el pur cel.
Vós sou en nostra vida aquella humil abella
que de son buc, puríssima ens ofereix la mel.

Sempre obstinat i digne mostreu per tot
[l'exemple
de l'home que no el torça fortuna ni llorers.
Sou el més viu reflexe d'Aquell que un jorn al
[Temple
va entrar per treure a fora l'estol de merca-
[ders.

Salut, noble poeta de parla catalana,
de nostre ric teatre, insigne paladí.
Vós, que enaltiu arreu la joia més humana,
que els Déus al front us besin en vostre sant
[camí.

FRANCESC VILÀ

LES HORES DE LA NIT

I

I que pesantes cauen les hores,
les tristes hores del campanâ!
Graves, molt graves, canten sonores
com una queixa del dol humà!
Graves, molt graves, cauen les hores
en dolç desmai,
com l'agonia del negre espai!

Quina basarda fan les afores
de la ciutat,
on, ressonantes canten les hores,
omplin llur eco l'immensitat!
Quina fredat!

La nit és trista: ni un vol d'estrelles
somriu al cel.
Ses meravelles
són entalades per negre vel.
I sou una remor
en mig de la foscor
que el cor fa tremolar.
I s'ou una cançó
quan l'aire de la nit els arbres fa brandar!
. . . . . .
Els gossos amatents no paren de bordar!

II

I que pesantes cauen les hores!
Graves, molt graves, canten sonores
en dolç desmai,
com l'agonia del negre espai.
Quina basarda fan les afores
de la ciutat!
Quina fredat!

Al mig de l'horta mal conreuada,
tota grogosa, sent a ple estiu,
hi ha una masia, quasi ensorrada,
d'aspecte pobre, frèstec i ombriu,
per les escletxes d'una obertura
es veu que a dintre hi ha resplendô,
i s'ouen queixes de desventura
i el dolç mormuri d'una oració.

L'avi, el bon avi, geu a l'àrcova,
perduda l'esma, boi pantejant.
Els fills preparen la seva roba,
perquè ja el veuen quasi finant.
El metge rústic de les afores
aquesta tarda ja ha dit la sort:
que avans de caure, tristes, dotze hores
l'avi, el bon avi, seria mort.
Amb quina engúnia tots ells esperen
la veu sinistra del campanar!
Com s'esborronen i desesperen!
Els pobres gossos vinga bordar!
La nit fa via i és més pesanta,
i és més feixuga tot avançant.
Se sent un xiscle: tot-hom s'espanta...
Toquen les dotze boi ressonant.
Els fills abracen llur mare santa,
ploren i criden, glaçat el cor,
i l'avi mor!
. . . . . .

III

I que pesantes cauen les hores,
les tristes hores del campanar!
Graves, molt graves, canten sonores,
com una queixa del dol humà!
Graves, molt graves, cauen dotze hores,
en dolç desmai,
com l'agonia del negre espai!
. . . . . .
Els gossos borden més fort que mai!

IGNASI IGLÉSIES

LA SEMBRA

Ara és hora de fer la sembrada!
No esperem arribâ a temps millor!
No deixem que es rovelli l'arada
ni que es begui el terrer la saor.
Sembrem, germans! Sembrem, sembrem,
que els fruits, més tard, recullirem!
No ens dolgui, no,
llançar pel món tanta llavô!
Sembrer, sembrem,
que cullirem!

Ja la terra ens espera, enyorada:
ja el seu pit esbatega, enfrebada
pel desig d'un nou goig fecondant,
i obre el cor, font eterna de vida,
per donar-nos la nova florida,
missatgera dels fruits que vindran.
Treballem, sembradors generosos!
No ens redim, que la feina va bé!

no deixem que, amb sos raigs calorosos,
el vell sol ens assequi el terrê!
Sembrem, sembrem!
No defallim!
No ens espantem
si no collim;
que, a no trigar, ja collirem,
i triomfants sempre viurem!

No temeu sembradors que amb ses ires
la tempesta ens malmeti el sembrat.
Les arades que es facin de lires
que ens animin en mig del combat.
El nou sol, resplendent ens saluda
coronant de llum d'or nostres fronts,
i la terra amb son baf ens ajuda
i els ocells ens refilen cançons.
Tot rebrota i somriu a la vida
que agermana i ofega el rencor,
esperant la novella florida
perfumada amb aromes d'amor.

Pels que vindran
seguim lluitant!
Sembrem, germans! Sembrem, sembrem,
que els fruits, més tard, recullirem.
No ens dolgui, no,
llançar pel món tanta llavô!
Sembrem, sembrem,
que segarem!

IGNASI IGLÉSIES

Les grans figures del teatre de l'Iglésies

MIQUEL SIRVENT

En «Els extrems de la vida»

En «El toc d'oració»

En «La resclosa»

Precs d'una mare

—Mare del cor, no em digueu res!
Ja ho sé, ja ho sé, que jo us he ofès!
Perdó, perdó,
pel meu filló!
Deixeu-me estar,
que el meu reiet vui breçolar;
el meu reiet que és tant bufó!

El meu amant m'ha abandonat
perquè és casat,
i en bona fe jo no ho savia.
Trista de mi! Deixeu-me estar,
que el meu fillet me vui criar;
ell és mon goig i ma alegria.
Perdó, perdó!
Tingueu pietat, perquè sóc mare!
Mon trist fillet no tindrà pare!
Mon trist filló!

Mon cor humil, d'amor vençut,
s'ha enlluernat i m'ha perdut
creient trobar l'amic fidel...
I sort del fill que no s'ha endut:
ell m'endolceix l'amarga fel
amb afalacs dolços com mel.
Mare, per Déu tingueu pietat!
Si el meu amant era casat,
en bona fe jo no ho savia.
Son dolç parlar
me va encisar;
la seva veu m'amorosia;
la seva veu me va temptar.
Deu-me l'infant, per compassió!
No m'el prengueu, que li sóc mare!
Jo sé de cor una cançó
que el pujarà més bon minyó
que el seu mal pare.
Jo el vui, jo el vui; jo el vui amb mi,
que val més ell que semblà honrada.
si el falç amor n'ha fet florí,
per què la flor no haig de lluí,
vivint aixís enamorada?
Perdó, perdó,
pel meu filló!—

IGNASI IGLÉSIES

Cant de vida

Cantem victòria, dona estimada!
Ja tinc parada
la nostra llar.
Es blanca, blanca, i assoleiada.
Talment diries que està encantada
mirant al mar.

Cantem hossanna, ma bona amiga!
Deixa que diga
qui no em coneix.
L'amant més pobre, per molt que ho siga,
si pren exemple de la formiga,
la llar guarneix.

Mira la vida, que és falaguera!
La Primavera
per tot somriu.
Ja l'oreneta, xisclant, feinera,
recull la brossa pels fills que espera
covâ en el niu.

La nostra casa, tot sent hermosa,
no és espaiosa
però hi cabem.
Quan tu poncellis la flô amorosa,
perquè ens embaumi fresca i airosa,
tot li darem.

Riu, dona verge, cor-floridora,
prometedora
del fruit d'amor.
Tu, que ets alegre i alegradora,
canta el fill nostre, que vé amb l'aurora
del teu rubor.

Mira la terra, que és riallera!
La Primavera
m'ha retornat.
Ja no em fadigo ni em quedo enrera,
tot i fent via per la drecera...
Ja m'hi salvat!

L'ànima em sento forta i ardida:
dret a la vida,
rient, me du.
Vola que vola, canta, agraida,
perquè, amorosa, l'has redimida;
i ara és per tu,
tota per tu.

IGNASI IGLÉSIES

La pomera vella

Dies ha que és aquí la Primavera,
i encara no veig flors a la pomera
més alta i més garrida del meu hort.
Potsè aquest any la pobre es queda enrera;
potser, com és tan vella, s'hagi mort.
Les altres que són joves ja floreixen;
les altres, presumides, ja es guarneixen
de fullatge verd-fresc que escampa llum,
i, ufanes de verdor, ni es compadeixen
de la trista companya que es consum.
Que és vella ja! Qui sap quan van plantar-la!
qui sap qui va collir-ne el primer fruit!
L'hortolà l'any passat volgué podar-la
i, al veure-la tan vella, va deixar-la
farcida d'espurguims en gran descuit.
L'haguéssiu vista abans de semblar morta
(quan els ocells l'amoixaven amb cançons)
resistí els frets tardans i, ardida i forta,
lluitâ amb el vent irat quan tot s'ho emporta
bo i defensant les flors dels branquillons.
L'haguéssiu vista a n'ella altres anyades
bo i coberta de fulles luxuriants,
amb les branques feixugues, repenjades,
totes plenes de pomes blanc-rosades,
com les fresques galtones dels infants!
Avui que no té sava ni té força,
ni aquell braó d'abans, perquè ha envellit,
el vent, fent-la brandar, la vol retòrça,
poc a poc li ha caigut l'abric d'escorça
i ningú veu lo molt que ella ha florit.
No sé per què la Vida és tan avara
que als forts només preserva de perills.
La pomera no mor: vol viure encara.
Morirà corsecada com la mare
que en son pit ha alletat un món de fills.
Morirà quan les altres les novelles,
per l'aire espargiran olors de mel;
i, per més que l'arrenquin d'aprop d'elles,
encara que a l'hivern se'n faci estelles,
no en guardará la terra cap arrel?
Potser no morirá, pobra pomera!
Potser si l'hortolá, com anys enrera,
volgués cuidar-la bé i amb força amor,
avui, que ja és aquí la Primavera
tornaria a fer fruit amb nou vigor.
Mes, no, que els hortalans també s'adonen
de que els arbres cansats floreixen poc,
i per l'ànsia i la feina que ocasionen,
comptat i debatut, quasi no donen,
i així que ja es fan vells són bons pel foc.

IGNASI IGLÉSIES

Desig maternal

—Jo vui tenî un fillet!—la jova esposa
diu, boi amorosint-lo, al jove espós.
Jo vui florí una rosa,
que em migro de desig mirant les flors.
Si sóc rosser, i Amor és primavera
que, amb besades de foc, tot l'any floreix,
per què vols tu que sigui passionera
que el fred de l'enyorança la marceix?
Estima'm jove espòs! Estima'm força,
que el cor, si se'm distreu et deixarà;
i llavors el seu curs no podras torce,
i llavors el teu cor em plorarà!
Si sóc la flor boscana
que embauma la llar nostra amb son perfum,
per què vols convertir-me en ermitana?
per què vols apagar la meva llum?
No sóc un roser mort: en mes entranyes
la joia maternal hi té el caliu.
Per què, doncs, tu m'enganyes
i embulles crudelment el nostre niu?
No em facis patir més, que sóc ta esposa!
Estima'm, jove espòs!
Jo vui florî una rosa,
que em migro de desig mirant les flors!
Jo vui tenî un fillet! Jo vui ser mare,
que el cor em vessa vida a gratcien
i anhelo veure't pare
per fruî el nostre amor més dolçament!—

IGNASI IGLÉSIES

«FLORS DE CINGLE» AL TEATRE DE LA NATURALESA

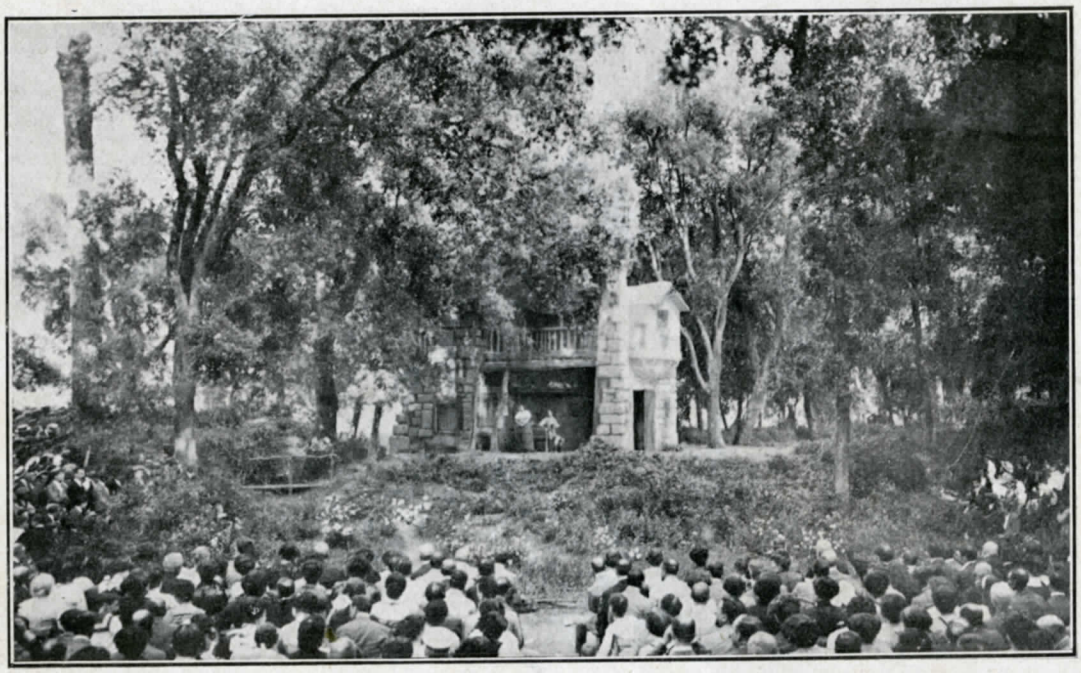

El públic escoltant l'escena III de l'acte segon, representada per Maria Morera i Pere Codina

Cançó de bressol

Els ocellets, fillet meu, es bressolen
amb el va-i-ve dels florits branquillons.
Els ocellets que a l'hivern se condolen
no tenen mare que els faci petons,

Riu, tendre infant, quan jo et faci manetes;
riu com els àngels que juguen al cel,
que la marona sap fe unes festetes
dolces, més dolces que bresques de mel.

Sobre ma falda, on te vetllo encisada,
jo et bréssaré fins que et vegi adormit,
com bressa l'aire les flors de la prada
quan se desperten del son de la nit.

Quan siguis gran i jo sigui velleta,
guia'm com ara jo et guio an a tu:
les meves ales d'humil ocelleta
sense un costat no em podrien pas duu.

Les pobres mares llurs àngels bressolen
tot refilant les més dolces cançons.
Els ocellets que a l'hivern se condolen
no tenen mare que els faci petons.

IGNASI IGLÉSIES

Flor tardana

Camí de la vellesa
la Tana i el Galan,
refent la jovenesa,
floreixen un infant.
Tant que ells el desitjaven
al bo de llur vigor!
Quan ja no ho esperaven,
rebrota llur amor;
hermosa flor tardana
de flaire refrescant,
la joia de la Tana,
la perla del Galan.
Llurs cors vencent la cendra
flamegen amb nou brill
davant la vida tendra
de llur estimat fill.
La mare, amb amoretes,
el gronxa en el bressol;
i, fent-li ball-manetes,
el pare sempre es dol.
—Per què plores, bon pare,
si riu el nostre infant?
—Sols ploro, bona mare,
perquè no el veuré gran!

IGNASI IGLESIES

"LA BARCA NOVA" (Acte I) Sres. Xirgu i Jarque i Srs. Barbosa, Capdevila (C.) i Viñas

Cant de llibertat

(Chor de nois)

I

Ocells que, entre reixes,
llancen vostres queixes,
mirant el cel blau
voleu, desllurats,
com sospirs alats
d'un gran poble esclau

Fugiu, sense pò,
de vostra presó,
com flors voladores,
fendint, cantadores,
l'espai.
Voleu!
Voleu,
i, alegres, canteu,
més lliures que mai!

II

Ocells cansonaires,
estrelles cantaires,
per glòria del cel
voleu, que els infants,
oint vostres cants,
us vetllen amb zel.

Fugiu, sense pò,
de vostra presó,
cors rics amb aletes,
fendint, com saetes,
l'espai.
Voleu!
Voleu,
i, alegres, canteu,
més lliures que mai!

Ignasi Iglesias

El boig

De sol a sol, el pobre boig
no para mai de treballar.
De sol a sol, suant amb goig,
no té repòs ni per menjar.
No para mai, llaura que llaura,
forçut i ardit menant els bous.
Com més el sol la terra daura,
més solcs desfà i en fa de nous.
Com més endins la rella es clava,
com més humil és el terrer
i el baf més fort que arreu s'esbrava,
el pobre boig és més feiner.
No para mai d'anar llaurant,
boi trasbalsant
els solcs oberts de dreta a esquerra!
No para mai d'anar sembrant
el mateix tros, suant, suant,
damunt la terra!
El pobre boig viu convençut
que tot el món li ha pervingut
com un llegat de la Fortuna;
i va espargint sacs de llavò
perquè és el temps que hi ha saó
i ell se regeix segons la lluna.
El pobre boig, creient que avança,
llaurant, llaurant, per immens pla,
va amunt i avall, amb l'esperança
que dintre poc, si fa bonança,
lo que ha sembrat germinarà.
i entossudit fins que s'esllòma,
caient vençut, tot amarat,
el boig no es doma,
i enterra a dolls, ben soma soma,
la fecundant llavor de blat.
El seu anhel és no sentir
mai més el clam
dels desvalguts que tenen fam.
Perxò, orgullós, s'afanya a dir
que, havent-hi al món menjar de sobres,
ell té el dever, suant, suant,
d'anar sembrant
el pa dels pobres.

IGNASI IGLÉSIES

Un cabell blanc

Aquest matí, prenent el sol,
m'estava a l'hort de casa meva,
com mai tan verd i poncellat
en arribar la Primavera.

M'estava abstret, tot rellegint
escrits d'amor, boges quimeres...
Sento trepig, aixeco els ulls
i veig la mare, riallera,
que va acostant-se, poc a poc,
escampadora de tendreses.
I a vora meu m'agafa el cap
i riu que riu, m'omple de festes;
llença un suspir del fons del cor
i amanyagant-me els cabells negres,
amb els seus dits freds i arrugats,
nerviosament, fent la distreta,
va i me n'arrenca un de tot blanc,
avisador de ma vellesa.
. . . . . .

I m'ha deixat, sense dí un mot,
llagrimejant, però contenta;
i jo m'he dit, baix, somrient:
—No vol que el fill la faci vella!...

IGNASI IGLESIES

El vell ocellaire

El vell ocellaire, que està decandit!
No té companyia ni troba consol.
Al vell ocellaire li falta delit:
es troba tan sol!
Amb dolces postures no amoixa als ocells,
ni riu com solia fruint llurs cançons.
Si alguna vegada contempla els més vells
i sent que no canten igual que els novells,
que en moren, que en moren en ell d'illusions!
Els anys com li pesen al pobre vellet!
No poden ses ales estendre son vol.
Son cor els mustiga tremola de fred,
i el venç l'enyorança, l'amarg desconçol.
Es troba tant sol!
El vell ocellaire, que està decandit!
L'hivern l'aclapara. No es mou, arraulit,
d'aprop dels ocells,
mirant als més vells,
que alegres refilen i fan saltirons,
perquè, dolçament,
el sol, resplandent,
a tots ells escalfa i envia petons.

El vell ocellaire, que està decandit!
Els ulls se li entelen: no bat el seu cor.
El fred i l'engúnia ja el tenen rendit.
Es glaça, i es mor!...
Refent-se, s'aixeca tot ell tremolós.
Sentit les pasades que fan els ocells,
li sembla que ploren amb cant llastimós,
i corre a les gàbies dels joves i els vells.
Obrint les portelles, els diu delirant:
—Fugiu a la vida voleu amb delit,
canteu l'esperança, que és cant infinit!—
I cau mort a terra. I, alegres, voltant,
com fugen, com fugen, brunzint, els ocells!
Amb quin batre d'ales, arreu, els més vells,
aixequen el vol!
El pobre ocellaire es queda tot sol!

IGNASI IGLÉSIES

El poeta vell

Jo sé un poeta vell
reclòs com un ocell
que canta dintre el niu
Ningú es recorda d'ell,
i té el cantar novell
amb el caient festiu.
El pes feixuc dels anys,
els dols i els desenganys
no li han malmès el cor:
retret de sos companys,
combat tristors i planys,
fugint de lo que mor.
I canta a gratcient
les glories del jovent
ardit i esperançat;
i viu alegrament,
trenant, serenament,
cançons de llibertat.

BIBLIOTECA
Josep Font i Solsona
Núm. Reg. 510
Tamany 4t
Departament
Prestatge
Capsa
Carpeta 24

UNA DE LES DARRERES POESIES DE L'EXIMI POETA

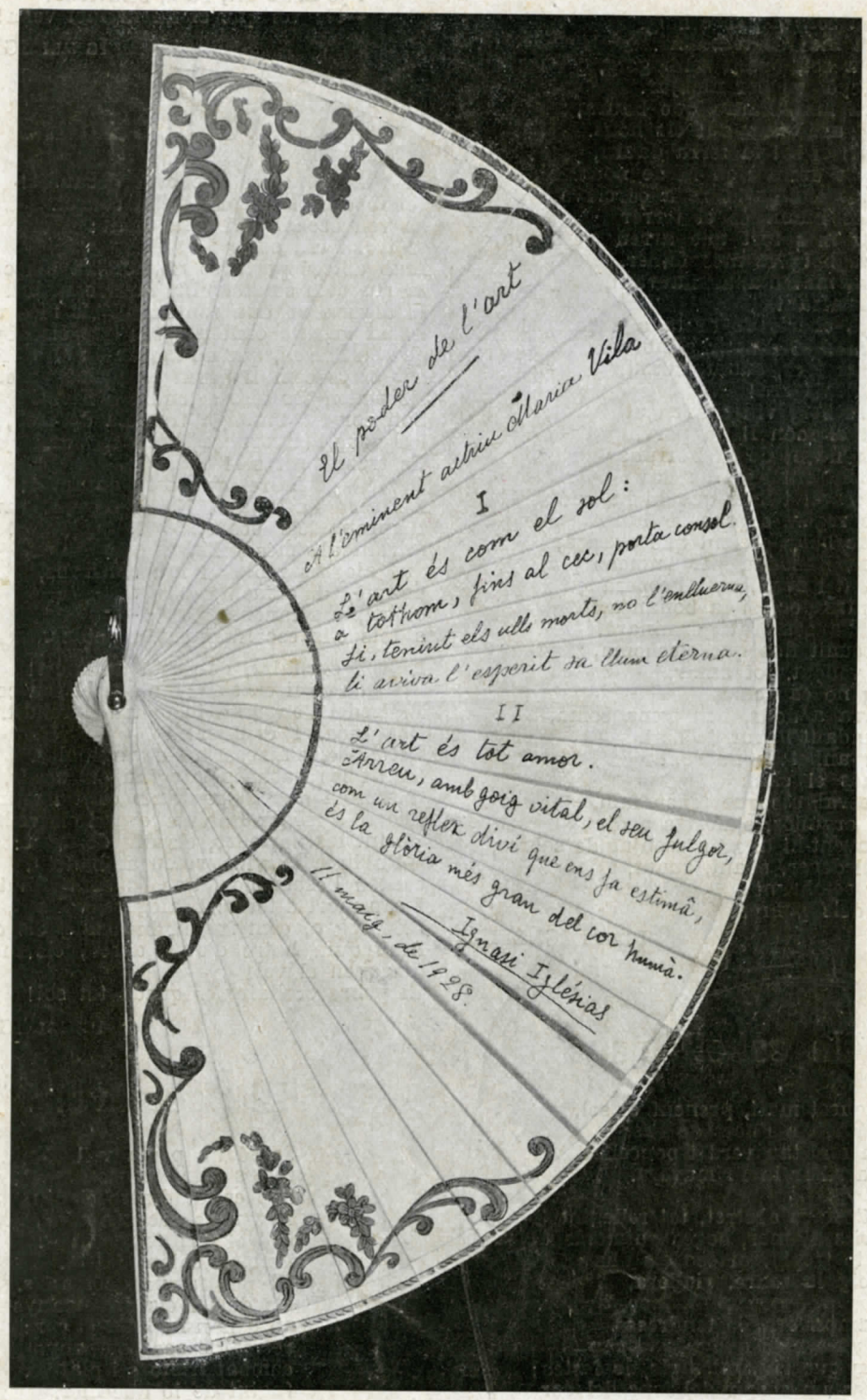

Ventall ofrenat per Ignasi Iglésies,
a Maria Vila, en la vetlla de son benefici en el Teatre Català Romea